

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет іноземних мов
Кафедра німецької мови і літератури з методикою викладання

**ВИКОРИСТАННЯ НІМЕЦЬКИХ ВІРШІВ І ПІСЕНЬ ДЛЯ
ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ НА УРОКАХ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ**

Кваліфікаційна робота студентки
групи НАФм-24
ступінь вищої освіти «магістр»
спеціальності 014.02 Середня освіта
(Мова і зарубіжна література
(німецька))
Ксензової Катерини Андріївни

Керівник: кандидат педагогічних
наук,
доцент кафедри німецької мови і
літератури з методикою викладання
Карпюк В.А

ЗАПЕВНЕННЯ

Я, Ксензова Катерина Андріївна, розумію і підтримую політику Криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що ця кваліфікаційна робота виконана самостійно, не містить академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Я не надавала і не одержувала недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело. Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету ознайомена. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

(Підпис)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1.ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ВИКОРИСТАННЯ ВІРШІВ І ПІСЕНЬ НА УРОКАХ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ	7
1.1. Поняття «іншомовна комунікативна компетентність» у сучасній методиці навчання іноземних мов	7
1.2 Роль автентичних текстів у формуванні іншомовної комунікативної компетентності	12
Висновки до першого розділу	21
РОЗДІЛ 2. СПЕЦИФІКА ЗАСТОСУВАННЯ НІМЕЦЬКИХ ВІРШІВ І ПІСЕНЬ У ПРОЦЕСІ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ	23
2.1 Підходи до використання віршів і пісень задля вдосконалення іншомовної комунікативної компетентності	23
2.2 Дидактизація віршів і пісень з метою вдосконалення іншомовної комунікативної компетентності	32
Висновки до розділу 2	54
ВИСНОВКИ	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	60

ВСТУП

Сучасна українська система освіти спрямована на формування кваліфікованої, творчої та культурно свідомої особистості, що здатна до міжкультурної комунікації та саморозвитку. Вивчення іноземних мов, зокрема німецької, займає важливе місце у цьому процесі, адже володіння іншомовною комунікативною компетентністю є обов'язковою умовою успішної соціалізації, особистісного становлення та інтеграції у світовий освітній і культурний простір.

У контексті реалізації Концепції «Нова українська школа» та положень Загальноєвропейських рекомендацій освіти (CEFR) проблема пошуку ефективних шляхів формування іншомовної комунікативної компетентності набуває особливої актуальності. Вона передбачає розвиток вмінь і навичок сприймання, розуміння та продукування висловлень у різних комунікативних ситуаціях. Одним із дієвих засобів досягнення цієї мети є використання автентичних матеріалів – зокрема німецьких віршів та пісень, які поєднують навчальну, виховну та естетичну функції.

Поезія та музика є потужними засобами емоційного впливу на учнів. Вони сприяють створенню природного мовного середовища, позитивно впливають на мотивацію учнів до навчання, активізують комунікативну діяльність та розвивають естетичний смак. Завдяки ритмічності, образності та емоційності поетичних та пісенних творів відбувається більш інтенсивне засвоєння лексико-граматичного матеріалу, удосконалюються навички аудіювання, говоріння, читання та письма.

Проблема використання автентичних віршів та пісень у процесі вивчення іноземної мови є предметом дослідження багатьох науковців, серед яких українські дослідники Г. Барабанова [3], О. Бевз [4], В. Вовк [5], С. Гапонова [6], Ю. Деркач [7], О. Карпенко [14], О. Кушнірчук [15], С. Лейко [16], І. Логінова [17], Л. Смірнова [21] та зарубіжні методисти S. Adam [25], G. Bayer [28], K. Bauer [27], M. Byram [29], Z. Dörnyei [33], A. Gilmore [35], C. Kramersch [37], J. Reeves [40], A. Strevens [45], R. Watrowski [47]. Їхні праці доводять, що

автентичні художні тексти є важливим чинником розвитку іншомовної комунікативної компетентності, оскільки вони поєднують когнітивний, емоційний та культурний аспекти навчання.

Дослідження цієї теми сприятиме розширенню наукових уявлень у галузі іншомовної освіти та вдосконаленню методичної бази викладання німецької мови у закладах загальної середньої освіти. Розуміння дидактичного потенціалу німецьких віршів і пісень, а також уміння ефективно використовувати їх у навчальному процесі допоможе вчителям створювати сприятливе мовне середовище, формувати в учнів емоційно-позитивне ставлення до вивчення мови, розвивати мовленнєві вміння й навички в усіх видах мовленнєвої діяльності.

Вивчення цієї проблеми має значення не лише для підвищення якості навчання німецької мови, а й для підготовки учнів до успішної міжкультурної комунікації, розвитку їхньої іншомовної комунікативної компетентності та виховання особистості, здатної до творчого самовираження у полікультурному середовищі.

Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю удосконалення іншомовної комунікативної компетентності засобами автентичних віршів і пісень, що відповідає сучасним вимогам навчального процесу.

Мета роботи – теоретично обґрунтувати та практично висвітлити ефективність використання німецьких віршів і пісень для удосконалення іншомовної комунікативної компетентності учнів на уроках німецької мови.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати науково-методичну літературу щодо удосконалення іншомовної комунікативної компетентності у сучасній методиці навчання іноземних мов.

2. Визначити роль автентичних текстів як засобу удосконалення іншомовної комунікативної компетентності учнів на уроках німецької мови.

3. Схарактеризувати підходи до використання віршів і пісень у процесі вдосконалення іншомовної комунікативної компетентності та розкрити їхній методичний потенціал.

4. Розробити дидактичні шляхи використання віршів і пісень у навчальному процесі з метою формування іншомовної комунікативної компетентності учнів.

Об'єкт дослідження – процес удосконалення іншомовної комунікативної компетентності учнів на уроках німецької мови.

Предмет дослідження - німецькі вірші і пісні як засіб удосконалення іншомовної комунікативної компетентності на уроках німецької мови.

Методи дослідження: аналіз науково-педагогічної та методичної літератури; системний аналіз для добору та структурування автентичних німецьких віршів та пісень відповідно до навчальних цілей, описовий метод; узагальнення та систематизація отриманих результатів.

Практичне значення результатів дослідження: розроблені матеріали щодо дидактизації вправ можуть бути використані у практиці вчителів німецької мови, у позакласній діяльності, мовних гуртках та під час підготовки майбутніх вчителів іноземних мов.

Наукове дослідження пройшло апробацію на VII Міжнародній студентській науковій конференції X Всеукраїнській науково-практичній інтернет- конференції «Іноземні мови XXI століття: професійні комунікації та діалог культур» (07 листопада 2025 р., м. Кривий Ріг), де було представлено статтю доповіді на тему «Роль автентичних текстів у формуванні іншомовної комунікативної компетентності».

Структура роботи складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел, який налічує 47 найменувань. Загальний обсяг роботи складає 63 сторінки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ВИКОРИСТАННЯ ВІРШІВ І ПІСЕНЬ НА УРОКАХ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

1.1. Поняття «іншомовна комунікативна компетентність» у сучасній методиці навчання іноземних мов

Протягом останніх десятиліть проблема формування іншомовної компетентності тісно пов'язана з процесом удосконалення методики викладання іноземних мов. Це зумовлено глобалізацією, зростаючою міжкультурною взаємодією та, як наслідок, новими вимогами до рівня мовної підготовки здобувачів освіти. Питанням іншомовної комунікативної компетентності займалися як зарубіжні, так і українські науковці, серед яких зарубіжні дослідники К. Bauer [27], М. Byram [29], Z. Dörnyei [33], А. Gilmore [35], С. Kramsch [37], J. Schumann [43] та українські вчені О. Бевз [4], Ю. Деркач [7], О. Кушнірчук [15], І. Логінова [17], О. Фучила [24]. Їхні дослідження заклали теоретичні основи структури, компонентів і методики формування ІКК у сучасній мовній освіті. Погляд на сучасну методику навчання іноземних мов нині більш розширений, адже увага приділяється не лише засвоєнню мовних знань, а й формуванню здатності до ефективного міжкультурного спілкування, що охоплює розвиток комплексу взаємопов'язаних компетенцій, які тісно взаємопов'язані між собою. Провідною серед них виступає комунікативна компетенція, яка є центральною складовою навчання іноземної мови.

Задля глибокого осмислення поняття «іншомовна комунікативна компетентність» було б доцільно для початку розглянути більш ширше

поняття – «компетентність», яке нині має велику кількість трактувань за рахунок особливостей структури діяльності різних професійних галузей.

У науково-педагогічній літературі поняття «компетенція» та «компетентність» часто використовуються як синоніми, однак між ними існують суттєві відмінності, які мають важливе значення для теорії та практики освіти.

Компетенція – це сукупність конкретних знань, умінь та навичок, необхідних для виконання певної професійної функції або діяльності. Компетенції, як правило, є формальними і закріплені нормативними або організаційними стандартами. Отже, компетенція є зовнішньою заданою вимогою, що регламентує знання та вміння фахівця у певній сфері [16].

Натомість, для визначення компетентності наука налічує різні теоретичні підходи: особистісно-діяльнісний, акмеологічний, а також визначення як опис результатів освіти [2]. Важливо, що компетентність є складним, багатокомпонентним та міждисциплінарним поняттям, яке у різних авторів відрізняються за обсягом, складом, семантичною та логічною структурами. Компетентність описується як характеристика особистості (властивість, якість особистості, її компонент), і як цілісне утворення у структурі особистості, як система властивостей та регуляції особистості, досить часто компетентність ототожнюється зі знаннями, вміннями, навичками, досвідом та здібностями [18].

Якщо розглядати компетентність через призму особистісно-діяльнісного підходу, вона описана як інтегративна якість особистості, яка опосередковує та підвищує ефективність діяльності. На думку німецьких дослідників M. Gartmeier, J. Bauer, M. Fischer та інших, поняття компетентності охоплює не лише набір професійних умінь, а й включає психічні якості особистості, що дозволяють людині діяти самостійно та відповідально. Йдеться про внутрішній стан, який забезпечує здатність до ефективного виконання трудових завдань. У свою чергу, угорський вчений Z. Dörnyei описує компетентність як сформовану особистісну характеристику, що базується на знаннях, інтелекті та соціально-професійному досвіді [33].

Узагальнюючи погляди науковців, німецька дослідниця N. Bauer підкреслює, що компетентність має комплексний характер: вона поєднує особистісні риси, знання та практичний досвід. Це не лише здатність вирішувати типові завдання, але й готовність до роботи в складних та непередбачуваних умовах. Формування компетентності відбувається через взаємодію різних компетенцій, за умов наявності ціннісних орієнтирів, внутрішньої мотивації, емоційної включеності та здатності до саморегуляції [5].

Розглядаючи компетентність у межах акмеологічного підходу, вона трактується як інтегративне особистісно-професійне утворення, що формується за рахунок впливу певних закономірностей розвитку, умов та чинників, які забезпечують досягнення найвищого рівня реалізації в обраній сфері діяльності [18]. Спираючись на психолого-педагогічну літературу, зокрема на праці В. Логінової, компетентність охоплює низку важливих характеристик, а саме: наявність спеціальних здібностей, які містять психологічні риси та поведінкові особливості, які впливають на досягнення успіху у певному виді діяльності [17].

До того ж, компетентність передбачає здатність до отримання стабільно високих результатів, оволодіння знаннями і вміннями задля застосування їх на практиці. Компетентність, як правило, має динамічний характер і здатність постійного розвитку в процесі навчання та професійного зростання.

У науковій літературі, присвяченій проблемам іншомовної освіти, поняття «іншомовна компетентність» широко використовується як взаємозамінне з терміном «іншомовна комунікативна компетентність». Така синонімія пояснюється тим, що в сучасних умовах глобалізації та міжкультурної взаємодії оволодіння іноземною мовою розглядається не лише як засвоєння мовного матеріалу, а як комплексна здатність особистості до ефективної комунікації в автентичному іншомовному середовищі [19].

Згідно з підходом британського лінгвіста та методиста A. Stevens, іншомовна компетентність – це сукупність соціокультурних, лінгвістичних знань, умінь і здібностей, що дозволяють суб'єктові діяти адекватно до комунікативної ситуації в іншомовному середовищі [45]. Автор підкреслює

системний характер цього феномена, вказуючи на його багатокomпонентну структуру. До ключових складників він відносить:

- лінгвістичну компетенцію, що охоплює знання граматики, словникового запасу, фонетичних норм;
- лінгвокультурну компетенцію, яка забезпечує розуміння національно-культурної специфіки мови;
- соціокультурну компетенцію, що передбачає володіння знаннями про соціальні норми, традиції та реалії країни-носія мови;
- професійно-іншомовну компетенцію, пов'язану із здатністю використовувати мову у професійному контексті;
- загальну комунікативну компетенцію, яка об'єднує вміння вступати в ефективну міжособистісну взаємодію, адаптуючись до мовленнєвої ситуації [45].

Таке розуміння іншомовної комунікативної компетентності цілком відповідає принципам, закладеним у Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти (CEFR), де компетентність трактується як здатність використовувати мовні засоби в реальних життєвих ситуаціях, враховуючи соціальний та культурний контексти комунікації [31].

У сучасних лінгводидактичних дослідженнях існує багато підходів до визначення поняття іншомовної комунікативної компетентності. Зокрема, низка авторів трактує іншомовну компетентність досить вузько – як здатність до породження й розуміння необмеженої кількості граматично правильних висловлювань за допомогою умовних мовних знаків [23]. Такий підхід акцентує увагу передусім на лінгвістичному аспекті комунікативної діяльності, що реалізується через сформовані мовні навички у чотирьох основних видах мовленнєвої активності: говорінні, аудіюванні, читанні та письмі.

Таким чином, говоріння розглядається як засіб безпосередньої комунікації та передбачає наявність лексичних, граматичних і фонетичних навичок, а також умінь мовного етикету (вітання, вибачення, прохання, запрошення тощо) [23]. Крім того, важливими є вміння виражати мовні функції – підтверджувати,

сумніватися, обіцяти, схвалювати, а також будувати логічно цілісні, змістовні та емоційно забарвлені висловлювання, здатність до спонтанної комунікації.

Аудіювання як рецептивний вид мовленнєвої діяльності охоплює розвиток граматичних, лексичних та перцептивних навичок, фонематичного слуху, слухової пам'яті, умінь прогнозування, перепитування, розуміння інтонаційно-емоційного контексту, а також інтерпретації інформації в темпі автентичного звучання [23].

Читання включає в себе не лише техніку розпізнавання письмового тексту, але й уміння його розуміння, інтерпретації, добору релевантної інформації, аналізу структури, розвитку навичок переглядового, пошукового та вивчаючого читання [23]. Особлива увага приділяється роботі з додатковими джерелами, словниками, а також визначенню основної думки прочитаного.

Письмо як продуктивний вид діяльності передбачає сформованість лексичних, граматичних, графічних і структурних навичок оформлення письмового повідомлення [23]. Це охоплює написання як побутових, так і офіційно-ділових текстів, складання плану, тез, переказу прочитаного, оформлення інформації у відповідності до норм письмового мовлення.

Відповідно до зазначених аспектів, дослідники виокремлюють кілька рівнів розвитку іншомовної комунікативної компетентності, що відображають її лінгвістичний компонент. Так, дослідниця в галузі прикладної лінгвістики та методики навчання іноземних мов M. Stewart пропонує п'ятирівневу модель сформованості іншомовної комунікативної компетенції, яка включає:

1. Рівень правильності – здатність використовувати засвоєний лексико-граматичний матеріал без грубих помилок, застосовуючи базові правила слововживання та словотворення.
2. Рівень інтеріоризації – наявність цілісного, усвідомленого ставлення до власного висловлювання, що свідчить про внутрішню інтеграцію мовного досвіду.
3. Рівень насиченості – вживання широкого спектру мовних засобів, уникнення лексичної примітивності, варіативність синтаксичних структур.

4. Рівень адекватного вибору – уміння добирати мовні засоби відповідно до ситуації, контексту спілкування, ролі комуніканта.

5. Рівень адекватного синтезу – характеристика, що відображає розвиток мовної особистості, її здатність інтегрувати різні мовленнєві навички в комунікативному процесі [44].

Іншомовна комунікативна компетентність виступає складним і багаторівневим утворенням, що інтегрує лінгвістичні, соціокультурні та прагматичні знання й уміння, необхідні для ефективної взаємодії у межах іншомовного дискурсу. З огляду на це, особливої актуальності набуває вивчення ефективних засобів і підходів до її формування. Одним із таких засобів, що здатен забезпечити якісне опанування мовного матеріалу в реальних комунікативних контекстах, є використання автентичних текстів, що надають учням доступ до живої мови та культурно обумовлених моделей спілкування.

1.2 Роль автентичних текстів у формуванні іншомовної комунікативної компетентності

Концепція навчання іноземних мов у сучасності набула комунікативного спрямування. Від учнів вимагається не лише оволодіння писемним мовленням та читанням, а й мати здатність сприймати і розуміти іноземну мову на слух у різноманітних комунікативних ситуаціях та вільно спілкуватися з носіями мови, котра вивчається. Комунікативною компетентністю легко оволодіти перебуваючи у країні, мова якої вивчається. Однак, велика кількість учнів не має можливості вивчати мову, поринаючи у мовне середовище, тому на заняттях для розвитку мовленнєвих навичок доцільно було б використовувати автентичні матеріали, які допомагають створити реальні та умовні мовленнєві ситуації.

Проблему ролі автентичних текстів у формуванні іншомовної комунікативної компетентності досліджували такі науковці, як S. L. Adam [25], M. Byram [29], A. Gilmore [35], R. Watrowski [47], а серед українських

дослідників – Г. Барабанова [3], Ю. Деркач [7], О. Карпенко [14], О. Кушнірчук [15], А. Полонська [20], Л. Смірнова [22], О. Фучила [24].

Слово «автентичність» походить від грецького слова αὐθεντικός і має значення «істинний, відповідний, справжній, дійсний, вірний» [1]. Цей термін має різні значення і використовується в таких галузях, як право, психологія, культурологія, лінгвістика та методика викладання іноземних мов. Наприклад, у контексті психології термін «автентичність» позначає якість або стан бути справжнім собою, тобто відповідати своїм внутрішнім почуттям, цінностям, мисленням та поведінкою, а не підлаштовуватись під зовнішні очікування чи соціальні ролі. У сфері лінгвістики та викладання мов слово «автентичність» описує тексти або матеріали, які є «першоджерельними», «оригінальними», тобто не зміненими, неадаптованими і не спеціально підготовленими для навчання.

Автентичні матеріали – це тексти, створені носіями мови для реального використання, а не спеціально для навчання. Саме тому вони особливо цінні у навчальному процесі, адже сприяють реалізації комунікативного підходу до вивчення мови [15, с. 13]. Як зазначає Г. Барабанова, ключовою дидактичною одиницею в такому підході є автентичний текст. Він містить реальні факти та ситуації, які можуть стати основою для організації живого, змістовного спілкування на уроці [3, с. 221].

Роль автентичних текстів у формуванні іншомовної мовленнєвої компетенції є ключовою і багатогранною. Рада Європи наголошує на пріоритетності автентичності навчальних текстів і матеріалів при доборі іншомовного навчального матеріалу. Згідно Рекомендацій Ради Європи, автентичний текст є “центром будь-якого акту мовленнєвого спілкування, зовнішньою предметною з’єднувальною ланкою між тим, хто продукує, і тим, хто сприймає, спілкуються вони безпосередньо чи на відстані” [11].

Місце автентичного тексту в Рекомендаціях Ради Європи можна пояснити тим, що у методиці іноземних мов існує загальновизнана теза про одночасне вивчення мови та культури народу, мова якого вивчається. Через призму

вивчення іноземної мови учень знайомиться з культурою, традиціями, звичаями, та стилем життя носіїв мови. Автентичні матеріали є найефективнішим способом для вивчення всього вище переліченого.

Національне законодавство України також підтримує цей принцип. Закон України «Про освіту» (2017) наголошує на необхідності формування в учнів здатності до міжкультурної комунікації та вміння діяти у полікультурному середовищі (ст. 12), що передбачає використання матеріалів, які відображають автентичний культурний контекст [9]. Закон України «Про повну загальну середню освіту» (2020) визначає серед ключових компетентностей уміння спілкуватися іноземними мовами та підкреслює важливість оволодіння культурними особливостями країни, мова якої вивчається [10].

Відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти (2020), під час вивчення іноземних мов учні мають опановувати не лише мовні знання, але й соціокультурний досвід. Стандарт прямо вказує на доцільність використання автентичних текстів (художніх, пісенних, поетичних, медійних), оскільки вони забезпечують реалістичне мовне середовище та сприяють формуванню міжкультурної компетентності [8].

Важливо зазначити, що з огляду на наукову літературу, існують певні труднощі, пов'язані з використанням автентичних текстів у процесі навчання іноземної мови. Зокрема, складна лексика та необхідність володіння фоновими культурними знаннями можуть стати бар'єром для учнів і навіть спричинити втрату мотивації [35, с. 107]. Як зазначає німецький науковець Г. Альтмайер, «тексти містять різноманітні інструкції для потенційного реципієнта, щоб активувати ці життєві фундаментальні знання та зробити їх корисними для процесу сприйняття та розуміння» [26].

Робота з автентичними текстами позитивно впливає на мотивацію учнів до вивчення іноземної мови. Коли вони виконують завдання на основі реальних матеріалів, це допомагає їм відчувати, що вони справді володіють мовою та розуміють культурні особливості. Такий досвід підвищує їхню впевненість у власних знаннях і навичках [35, с. 107].

Німецький дослідник М. Блудау пропонує чотири етапи, які можуть стати основою для роботи з автентичними текстами:

1. Досвід: Учні читають текст і звертають увагу на знайомі культурні елементи, які легко впізнати.
2. Порівняння: Вони порівнюють ситуацію в тексті з власним життям — спочатку зовнішні подібності, а потім більш глибокі аспекти.
3. Інформування: Учні шукають додаткову інформацію – мовну, загальну або культурну – щоб краще зрозуміти контекст.
4. Впровадження: Отримані знання та досвід використовуються на практиці – у змодельованих ситуаціях, пов’язаних із темою тексту [26, с. 106].

Говорячи про автентичні тексти, які сприяють та/або активізують міжкультурне навчання, мотивуючи учнів глибше зануритися в культуру країни, мова якої вивчається, Блудау розділив їх на три категорії:

- тексти, доповнені індивідуальними візуальними елементами — це можуть бути інтерв’ю, автобіографічні нариси, усні спогади, особисте листування, щоденникові записи та інші форми самовираження;
- інформативні тексти, що походять з енциклопедичних джерел, довідкових видань, рекламно-інформаційних матеріалів (брошур, листівок, проспектів), туристичних гідів, а також зі сторінок газет і журналів;
- художні твори, серед яких – романи з акцентом на описові сцени, драматичні п’єси як засіб соціальної комунікації, а також поетичні тексти, що передають унікальні культурні способи мислення та емоційного переживання [26, с. 106].

Клаус Альтмайер розширює спектр комунікативних форм, включаючи ті, що виникають у контексті сучасних електронних медіа – таких як радіо, телебачення, відео, CD-диски та Інтернет. Ці формати часто поєднуються з музичними або візуальними елементами, створюючи яскраві приклади комунікації: рекламні ролики, постери, сатиричні ілюстрації та пісні.

Британський дослідник А. Гілмор трактує автентичні матеріали як «культурні артефакти» – носії унікального соціального змісту [35]. До них він

відносить книги, періодику, радіо- і телепрограми, вебресурси, рекламні повідомлення та музичні твори. Гілмор наголошує, що ці джерела часто містять виразні мовні конструкції, спеціально створені для залучення уваги, що робить їх значно більш динамічними та захопливими порівняно з буденною мовою.

Тексти використовуються носіями мови кожен день у різноманітних повсякденних ситуаціях. Найпоширеніші вважаються книги, газети та журнали, однак вони вимагають певного рівня володіння мовою та можуть бути використані для різних навчальних цілей [25, с. 354]. Наприклад, при вивченні теми «Спорт», можна використати різноманітні статті про відомих спортсменів, найпопулярніші види спорту, наймасштабніші змагання тощо. Таким чином, учні будуть розширять свій кругозір з теми, та сприятиме засвоєнню необхідної лексики та граматичних структур. Варто зазначити, що нині на іспитах часто зустрічаються брошури, етикетки, афіші, рекламні оголошення тощо. Застосування цих текстів на уроці наближує учня до реальних життєвих ситуацій.

Із метою набуття правильної вимови та покращення навичок сприймання тексту на слух, поширеними є аудіо- та відеоматеріали. Автентичні матеріали хоча і є складнішими за адаптовані аудіо- та відеотексти, однак вони сприяють адаптації слуха учнів до різної швидкості мовлення, тембру голосу та акценту, що сприяє більш успішній комунікації [26, с. 109]. До того ж, фільми та серіали іноземною мовою є одними із найбільш ефективних способів вивчення мови. При доборі даних матеріалів варто звертати увагу на його актуальність та сюжет. Наприклад, платформа Netflix пропонує велику кількість фільмів, серіалів та мультфільмів на різних мовах та субтитри, що полегшує процес вивчення іноземних мов.

Вірш, як автентичний матеріал, відіграє велику роль у розвитку комунікативної компетентності учнів. Вірші зазвичай мають нескладний зміст та мовну форму, яка ж доступною навіть на початкових етапах навчання іноземних мов. Водночас, за дослідженнями вчених, вони складають найбільші фонетичні, римо-інтонаційні, лексико-граматичні та стилістичні труднощі для учнів [41].

Філософи мистецтва та віршованої поезії визначають вірш як «вершиною мови і літератури», «душею народу», а відомі теоретики-віршознавці стверджують, що він є ефективним засобом формування компетенції в іншомовному монологічному мовленні для учнів [39].

Вірші збагачують словниковий запас, допомагають відчувати мелодику мови, ритм і інтонацію, що сприяє кращому розумінню і відтворенню мовлення в різних контекстах. Використання поезії активізує емоційний і творчий потенціал учнів, стимулює їхню мовленнєву активність і мотивує до глибшого занурення у культуру мови, що вивчається.

Вірш складається з багатьох частин: рим, ритму та інтонації. Коли учні навчаються його читати, вони навчаються виражати почуття словами. Це робить їхній словниковий запас багатим на емоції та додає нотку людяності та реальності до їхньої мови.

Кожний віршований твір має певний ритм або віршований розмір, який відбувається за рахунок повторення наголошених і ненаголошених складів. Зазвичай, на уроках використовуються двоскладові (ямб, хорей) та трискладові (дактиль, анапест). Двоскладові ритмічні форми природні для мови, їх легко почути, відтворити та запам'ятати. Вони найбільш близькі до природних ударних моделей у повсякденній мові, тому активно тренують інтонацію та вимову на уроках іноземної мови. Трискладові розміри додають розмаїтність та складність ритму. Вони сприяють розвитку більш складних фонетичних та мовних навичок, допомагають учням відчувати різні мелодійні моделі мови та збагачують їх сприйняття мовного матеріалу.

Рима, яка невідмінно притаманна більшості поетичним творам, покращує сприйняття та допомагає утримати увагу і краще запам'ятати текст. Таким чином, прості римові схеми використовуються навіть на початкових етапах вивчення мови з метою опанування нових слів.

Важливо зазначити, що вірші можна підбирати до відповідної тематики уроку. За рахунок цього учні знайомляться з новою лексикою, граматичними формами та конструкціями в контексті.

До того ж, вірш має інтонаційну структуру, завдяки якій учні навчаються правильній артикуляції звуків, наголошенню та мелодиці мови. Це сприяє формуванню навичок усного мовлення і поліпшенню сприйняття мови на слух. Інтонаційна робота часто супроводжується багаторазовим прослуховуванням віршів або їх декламуванням.

Словниковий запас у поезії, природно, більший, ніж у будь-якому іншому виді письма. У одному вірші ми можемо знайти безліч синонімів для одного слова, що знову ж таки є хорошою стратегією для вивчення мови [38].

Врешті-решт, вірші мають художню та емоційну цінність, що мотивує учнів до вивчення мови і створює позитивний психологічний клімат на уроці. Їх можна представити у вигляді образів та картинок, які сприяють розвитку уяви, творчості та зацікавленості до мови та культури країни, мова якої вивчається.

Одним із ефективних засобів досягнення всебічного розвитку мовних навичок є використання музичних творів. Пісні, завдяки своїй емоційній насиченості та культурному контексту, відкривають широкі можливості для вивчення лексики, аналізу граматичних структур і знайомства з культурними реаліями країни, мова якої вивчається.

На думку німецьких методистів Г. Блелля та К. Хельвінга, «музика – найбільш ефективний спосіб впливу на психоемоційний стан людини, яка залишає слід у культурному розумінні, пробуджуючи креативність і викликаючи індивідуальні мовні реакції» [14].

Тексти пісень, які зазвичай написані у віршованій формі, можуть відкрити учню світ іноземної мови, адже для багатьох музика та поезія є найзручнішим способом для пізнання культури та лексики країни, мова якої вивчається [46, с. 212]. Сучасний вчитель може використовувати автентичні пісенні тексти не просто як розважальний контент, а повноцінний мовний матеріал, який сприяє формуванню комунікативної компетенції та мотивації до навчання.

Пісні та вірші володіють важливою емоційною силою, яка активно залучає учнів до мовного навчання. Через поєднання мелодії, ритму і тексту вони створюють позитивний емоційний фон, що стимулюють інтерес і послаблюють

нервозність, пов'язану з опануванням іноземної мови [47, с. 57]. Такий емоційний зв'язок із навчальним матеріалом робить вивчення більш приємним і ефективним, оскільки активує мозок не лише на рівні інтелекту, але й афективних переживань.

Варто зазначити, що страх мовлення часто є бар'єром у подоланні комунікативних труднощів. Атмосфера емпатії, створена вчителем і учнями на уроці іноземної мови за допомогою пісень, сприяє розкриттю комунікативного потенціалу учнів та зниженню внутрішніх блоків. Музичні вправи, зокрема спів, створюють для учнів комфортне середовище, у якому знижується тривога щодо можливих помилок, а мотивація до активної участі значно посилюється.

Під час вивчення німецької мови пісні виконують важливу функцію природного інтегрування нової лексики у мозок учня. Запам'ятовування слів та фраз суттєво полегшується завдяки їх повторенню в контексті мелодії та ритму, що сприяє активації пам'яті на різних рівнях. Музика та поезія поєднують словникові одиниці з емоційним та сенсорним досвідом, через що вони залишаються у довготривалій пам'яті набагато краще, ніж якщо слова просто заучувати механічно [26, с. 54].

За рахунок таких особливостей пісні як ритм та мелодія, вони допомагають учням засвоїти синтаксичні структури на рівні живого мовленнєвого потоку. Через повторення віршів та пісень, складні граматичні конструкції стають легшими для запам'ятовування, оминаючи механічне вивчення правил.

Пісні сприяють розвитку різних типів слухового сприйняття, які є ключовими для розуміння живої мови – зокрема, глобального, селективного і деталізованого сприйняття.

Глобальне слухання означає здатність загалом усвідомлювати тему або основну ідею висловлювання, не занурюючись у всі деталі. Пісні з повторюваним простим текстом і чіткою мелодією допомагають учням у формуванні цієї навички, адже можна сприймати та розуміти загальний зміст навіть без знання всіх окремих слів.

Селективне слухання полягає у вибіркового сприйнятті окремих важливих слів або фраз. Під час прослуховування пісні учні концентруються на ключових елементах тексту, наприклад, на повторюваних приспіві чи основних словах, що виражають ідею. Це допомагає розвивати уважність до важливих мовних одиниць у реальному мовленні.

Деталізоване слухання — це вміння вловлювати конкретні деталі у промові, такі як граматичні форми, інтонаційні відтінки, темп мови. Прослуховування пісень із багатшим текстом і різноманітними музичними варіаціями тренує здатність розпізнавати ці нюанси, що є необхідним для повного розуміння живої мови [7].

До того ж, пісні сприяють покращенню концентрації та здатності вилучати сенс навіть з частково зрозумілих текстів. Наприклад, популярна пісня «Übermorgen» Марка Форстера містить чітку дикцію та просту лексику, що полегшує розуміння початківцям [20].

Важливою умовою у підборі аудіоматеріалів є врахування мовної компетенції учнів, а також теми, завдань та цілей уроку. Для продуктивної роботи з піснею на уроці іноземної мови важливо, щоб зміст її зміст відповідав віку учнів, була присутня мелодійність та чіткість виконання, а також наявність лінгвокраїнознавчого компоненту. Пісня, за рахунок своїх властивостей, залишається у пам'яті учнів надовго, тому важливо, щоб вона ефективно вплинула на їх комунікативну компетентність.

Тож, урок, на якому використовуються автентичні матеріали – від поезії та пісень до повсякденних текстів – сприяє ефективному розвитку комунікативної компетентності, поєднуючи лінгвістичні, культурні та мотиваційні аспекти навчання іноземної мови.

Висновки до першого розділу

У процесі роботи над першим розділом було детально розглянуто і висвітлено основні поняття «комунікативна компетентність», «іншомовна комунікативна компетентність» та «автентичність».

Першим важливим аспектом, що потребує уваги, є поняття комунікативної компетентності. Перед трактуванням цього поняття нами було чітко визначено різницю між схожими поняттями «компетентності» та «компетенції». Було зазначено, що компетенція – це знання, навички та досвід, необхідні для виконання певної діяльності, а компетентність – це реальна здатність застосувати компетенцію на практиці, у конкретній ситуації.

Іншомовна комунікативна компетентність являє собою здатність особи ефективно і доречно користуватися іноземною мовою в різних комунікативних ситуаціях відповідно до мовленнєвих норм і соціокультурного процесу. Вона охоплює не лише знання лексики, граматики та фонетики, а й навички розуміння, інтерпретації, висловлювання та обміну інформації в усній та письмовій формах.

Аналіз наукових підходів дозволяє зробити висновок, що іншомовна комунікативна компетентність трактується не лише як лінгвістичне явище, а як багатокomпонентна система, що поєднує мовні, когнітивні, соціокультурні та мотиваційно-ціннісні аспекти. Її сутність полягає у здатності особистості ефективно, творчо й адекватно використовувати іноземну мову як засіб взаєморозуміння між представниками різних культур.

Одним із ключових методів формування іншомовної комунікативної компетентності є використання автентичних матеріалів. Вони забезпечують природне та контекстуальне занурення у мовне середовище. Робота з такими матеріалами сприяє кращому засвоєнню лексичних та граматичних структур у реальних мовленнєвих ситуаціях, а також розвитку всіх складових компетентності – лінгвістичної, соціолінгвістичної, прагматичної та соціокультурної.

Було з'ясовано, що автентичні тексти, до яких відносяться пісні, вірші, статті тощо, стимулюють когнітивний, емоційний та естетичний розвиток учнів, сприяють формуванню вміння інтерпретації змісту, аналізу соціокультурного контексту, розвитку критичного мислення та творчих здібностей. Вони ефективно підвищують мотивацію учнів до вивчення мови, адже вони створюють ситуації реального спілкування, у яких учні можуть проявити себе як особистості, що володіють засобами вираження думок і почуттів.

Отримані наукові висновки узгоджуються з міжнародними та українськими нормативними документами. Рекомендації Ради Європи (CEFR), Закон України «Про освіту», Закон України «Про повну загальну середню освіту» та Державний стандарт базової середньої освіти визначають комунікативність та міжкультурний зміст як ключові вимоги до вивчення іноземних мов, підкреслюючи важливість використання автентичних матеріалів. мовній освіті.

Особливу увагу було приділено автентичним пісням і віршам. Віршовані твори, завдяки своїй ритмічності, емоційності та образності, спрощують процес запам'ятовування навчального матеріалу, розвивають фонетичну та інтонаційну компетенції і збагачують словниковий запас учнів. Вони сприяють формуванню естетичного смаку, уміння інтерпретувати підтекст і символіку, а також виховують повагу до культури іншого народу.

Пісенні автентичні твори, в свою чергу, поєднують мовленнєву, слухову і ритмічну та емоційну діяльність, створюючи природну мотивацію до засвоєння іншомовного матеріалу. Вони сприяють розвитку навичок аудіювання, вимови, інтонаційної виразності та забезпечують позитивну емоційну атмосферу на уроці.

Отже, автентичні тексти, зокрема поезія та пісня, являють собою не лише навчальний засіб, а й важливий виховний і культурний чинник. Їхнє систематичне застосування на уроці німецької мови формує особистість, здатну до творчої іншомовної комунікації, міжкультурної взаємодії та свідомого ставлення до мовного та культурного розмаїття сучасного світу.

РОЗДІЛ 2

СПЕЦИФІКА ЗАСТОСУВАННЯ НІМЕЦЬКИХ ВІРШІВ І ПІСЕНЬ У ПРОЦЕСІ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

2.1 Підходи до використання віршів і пісень задля вдосконалення іншомовної комунікативної компетентності

Завдяки поширенню та розвитку іноземних мов у цілому світі розвиваються багато галузей сучасного життя. Розвиток технологій, комунікації, подорожей та бізнесу можливий лише через вивчення іноземних мов. Через те, що кількість людей, які вивчають іноземну мову постійно збільшується, для розвитку та точного розуміння мови застосовуються багато інноваційних методів такі як фільми, драматичні вистави та інші.

Використання автентичних віршованих і пісенних текстів у процесі вдосконаленні іншомовної комунікативної компетентності є ефективним дидактичним засобом, що забезпечує поєднання мовної практики, культурного розвитку та емоційної залученості учнів. Наукові підходи до застосування віршів і пісень свідчать, що вони сприяють формуванню всіх складових іншомовної комунікативної компетентності: лінгвістичної, соціолінгвістичної, дискурсивної, соціокультурної та стратегічної.

Комунікативно-діяльнісний підхід є одним із основних методичних засад сучасного навчання іноземних мов. У своїх працях його розглядають українські науковці Г. Барабанова [3], О. Бевз [4], С. Гапонова [6], І. Логінова [17], А. Полонська [20], а також зарубіжні дослідники S. Adam [25], K. Bauer [27], M. Byram [29], Z. Dörnyei [33], A. Gilmore [35], C. Kramersch [37], A. Strevens [45],

R. Watrowski [47]. Його суть полягає в тому, що учні не лише засвоюють мовні знання, а й активно використовують мову в реальних або наближених до реальних ситуаціях мовної комунікації. В контексті даного підходу віршовані та пісенні твори грають роль важливого дидактичного інструмента, оскільки вони забезпечують природні умови для формування всіх складників іншомовної комунікативної компетентності.

Вірші і пісні містять багатий соціокультурний і мовленнєвий контекст, що сприяє моделюванню природних ситуацій спілкування на рівні діалогічної та монологічної взаємодії, обміну думками щодо змісту тексту, інтерпретації позицій ліричних героїв та реагування на отриману інформацію. Через емоційність та образність поетичного тексту учні продукують комунікативну діяльність, яка відповідає концепції «learning by doing» [36].

Пісні та вірші активізують всі види мовленнєвої діяльності: аудіювання (сприймання мелодії, інтонації, ритму), говоріння (обговорення змісту, висловлення оцінних суджень), читання (робота з текстом) та письмо (створення власних віршів, рефлексивних міні-текстів, тез). За рахунок цього формується цілісна комунікативна компетентність, що відповідає вимогам CEFR, де наголошується на інтегрованому навчанні видів мовленнєвої діяльності.

Угорський науковець З. Дорньєї у своїй праці розглядає комунікативну діяльність як соціально й прагматично зумовлену форму взаємодії. В контексті цього підходу учень не просто розпізнає мовні одиниці, а застосовує їх у певних ситуаціях. Пісні і вірші забезпечують розуміння мовленнєвих намірів автора, визначення емоційно-прагматичних відтінків висловлювання, інтерпретацію імпліцитних змістів та формування умінь адекватно реагувати на сприйняту інформацію [33].

За З. Дорньєї розвиток внутрішньої мовленнєвої потреби є ключовим чинником у становленні комунікативної компетентності. Автентичні тексти забезпечують умови, при яких учні можуть вільно висловлювати власну думку. Вірші і пісні стимулюють емоційну реакцію, бажання інтерпретувати текст,

висловлювати свою думку та порівнювати власні життєві ситуації із художніми образами.

Когнітивно-орієнтований підхід спирається на сучасні принципи когнітивної психології, психолінгвістики та когнітивної лінгвістики і розглядає процес оволодіння іноземною мовою як формування та розвиток внутрішніх ментальних структур: концептів, схем, асоціативних полів, метафоричних моделей та стратегій обробки інформації. У межах цього підходу вірші й пісні виступають як когнітивні стимули, що активізують різні види мислення, сприяють глибшому засвоєнню інформації та покращують якість формування іншомовної комунікативної компетентності.

На думку М. Фішера, засвоєння мови відбувається через формування когнітивних схем, створення нових зв'язків між елементами знань та використання механізмів робочої й довготривалої пам'яті. Вірші та пісні мають особливу структурну організацію, яка є природною для когнітивної обробки: ритм сприяє кращому запам'ятовуванню, рима створює додаткові асоціативні зв'язки, повтори автоматизують засвоєння граматичних моделей, а мелодія підсилює емоційне кодування інформації [27]

Під час роботи з поетичними текстами активізується низка когнітивних механізмів, серед яких провідну роль відіграє асоціативне мислення. Метафори, символи та художні образи у віршах сприяють формуванню стійких асоціативних зв'язків, що дозволяє учням ефективніше засвоювати нову лексику та граматичні структури. Поетичні тексти допомагають вибудовувати індивідуальні ментальні карти значень, що є основою когнітивної гнучкості та розвитку мовної інтуїції. Не менш важливою є концептуалізація – процес формування в свідомості учня ключових понять і культурних категорій, які відображені у мові. Вірші й пісні часто містять культурно марковані концепти (Heimat, Freiheit, Liebe, Kindheit), які знайомлять учнів зі способом мислення носіїв мови та з національною картиною світу, про що наголошує К. Крамш [37].

У межах когнітивного підходу формування іншомовної комунікативної компетентності відбувається через розвиток лексичної, граматичної,

соціокультурної та дискурсивної компетентностей. Вірші та пісні забезпечують природний контекст для засвоєння лексики, особливо фразеологізмів, ідіом та колокацій, адже їхня образність та емоційність сприяють стійкому закріпленню нових слів у пам'яті. Граматичні структури подаються не ізольовано, а в межах художнього висловлення, що дозволяє учням осягати їхні функції, стилістичні відтінки та прагматичне значення. Крім того, поетичні тексти сприяють розвитку соціокультурної компетентності: учні знайомляться з культурними реаліями, традиціями та цінностями, які відтворюються у ліричних образах, метафорах та сюжетах.

Завдання, що пропонуються в межах когнітивно-орієнтованого підходу, спрямовані на розвиток аналітичного, логічного та образного мислення. Ефективними є такі вправи, як побудова семантичних карт, пошук і тлумачення метафор, відновлення колокацій та поетичних фрагментів, прогнозування рими, а також аналіз концептів та їх порівняння у різних культурах. Усі ці види діяльності наближають учня до глибшого розуміння тексту та сприяють формуванню навичок інтерпретації, що є важливою складовою іншомовної комунікативної компетентності.

Особистісно-орієнтований підхід є одним із ключових напрямів сучасної педагогіки та методики навчання іноземних мов і передбачає гуманізацію навчального процесу, спрямування його на розвиток особистості учня, його індивідуальних здібностей, мотивів, потреб та ціннісних орієнтацій. Згідно з концепціями сучасних, ефективне навчання можливе лише тоді, коли учень виступає активним суб'єктом діяльності, має право на вибір, самовираження, рефлексію, а навчальний матеріал має для нього особистісний сенс. У цьому контексті автентичні вірші та пісні є потужним засобом реалізації особистісно орієнтованого підходу, оскільки вони здатні забезпечити індивідуальну залученість, емоційну відкритість і особистісне самовираження учнів.

Особистісно-орієнтований підхід передбачає врахування індивідуальних освітніх стилів, інтересів, рівня мовної підготовки, емоційних потреб і когнітивних можливостей кожного учня. Пісні та вірші дозволяють гнучко

адаптувати навчальну діяльність відповідно до цих особливостей: один учень може проявити себе у творчому переосмисленні поетичного тексту, інший – у дискусії про почуття та емоції ліричного героя, ще інший – у вокальному або ритмічному виконанні пісні. Таким чином, музично-поетичний матеріал створює багатовекторний простір самореалізації, де кожен здобувач освіти може знайти власний спосіб включення в навчальний процес.

Не менш важливим у межах особистісно орієнтованого підходу є створення емоційно комфортного, психологічно безпечного навчального середовища, у якому учень не боїться помилок і може вільно висловлювати власні думки. Пісні та вірші природно сприяють створенню такої атмосфери, оскільки їхній ритм, мелодійність, образність і метафоричність викликають емоційний відгук, знижують рівень тривожності та підвищують самооцінку учнів. На думку К. Роджерса, саме позитивна емоційна атмосфера є передумовою розвитку особистісного потенціалу, а художній текст – універсальним засобом емоційної взаємодії та рефлексії [42]. У цьому контексті поетичні та музичні твори є важливими для розвитку емпатії, емоційної саморегуляції й емоційного інтелекту, що, у свою чергу, є складниками успішної комунікації.

Особистісно-орієнтований підхід також сприяє розвитку автономії учнів: здатності самостійно регулювати власне навчання, приймати рішення, оцінювати власний прогрес. Робота з віршами та піснями природно інтегрує елементи автономного навчання: учні можуть самостійно обирати фрагменти тексту для аналізу, визначати тему для обговорення, висловлювати власну інтерпретацію образів, створювати творчі роботи на основі музичного чи поетичного матеріалу. Як зазначає Н. Нолес [36], автономія передбачає не лише самостійність у навчанні, а й здатність брати відповідальність за особистий результат, а творчі завдання на основі автентичних текстів стимулюють саме такі механізми

Із позицій формування іншомовної комунікативної компетентності особистісно-орієнтований підхід має особливе значення, оскільки акцентує

увагу на розвитку суб'єктної позиції учня в комунікації. Пісні та вірші допомагають формувати здатність висловлювати власні емоції, тлумачити переживання інших, аргументувати власну думку, брати участь у діалозі на рівні особистісних смислів. Це відповідає вимогам CEFR щодо розвитку «експресивної» та «рефлексивної» компетентностей, які безпосередньо впливають на якість спілкування в міжкультурному середовищі.

Особистісно-орієнтований підхід також сприяє формуванню мотивації до вивчення мови, оскільки учні відчують значущість матеріалу для власного досвіду. Якщо текст відгукується на внутрішні потреби або інтереси учня – тема дружби, кохання, сім'ї, самопізнання, стосунків із природою – то навчальна діяльність стає внутрішньо мотивованою. Пісні й поетичні твори мають великий потенціал у цьому сенсі, адже вони торкаються універсальних людських почуттів і життєвих тем. Завдяки цьому учень не просто виконує завдання, а залучається до рефлексії, співпереживання, творчості, що робить процес навчання глибшим і більш ціннісним.

Соціокультурний підхід розглядає процес вивчення іноземної мови як інтеграцію мовного й культурного розвитку учня. В межах цього підходу оволодіння мовою трактується не як ізольоване засвоєння лексики й граматики, а як залучення здобувача освіти до системи цінностей, норм, символів, культурних сценаріїв та комунікативних практик народу – носія мови. Відповідно до положень CEFR, іншомовна комунікативна компетентність є неможливою без розвитку соціокультурної обізнаності, адже спілкування передбачає здатність інтерпретувати культурно марковані висловлювання, правильно розпізнавати наміри співрозмовника та доречно реагувати у різних соціальних контекстах [31].

У цьому контексті автентичні вірші та пісні мають особливий методичний потенціал, оскільки є носіями культурної пам'яті, національних образів, символів, норм та цінностей. Пісня чи поетичний текст завжди репрезентує певний соціокультурний простір: історичну епоху, культурні традиції, світоглядні орієнтації, соціальні ролі, типові емоційні реакції, а також культурно

обумовлені моделі поведінки. На думку К. Крамш, художній текст «створює символічний простір між мовою й культурою», у якому учень не просто засвоює нові слова, а вчиться бачити світ очима носія мови [37]. Саме тому вірші та пісні вважаються ефективним інструментом формування соціокультурної та міжкультурної компетентностей – ключових компонентів іншомовної комунікативної компетентності.

Поетичні тексти містять багатий спектр культурних кодів – від історичних алюзій до символів, пов'язаних із природою, національними святами, фольклором чи почуттями, притаманними певній культурі. Наприклад, у німецькій дитячій поезії типу «Herbstlied» відображаються традиційні уявлення про зміну пір року, сімейний затишок, спокійний ритм життя, тоді як у сучасних німецьких піснях (наприклад, Rammstein «Sonne» або «Deutschland») простежуються національні історичні сюжети, міфологічні елементи, колективні переживання та соціальні проблеми. Учень, взаємодіючи з таким текстом, не лише виконує мовленнєві завдання, а й занурюється у культурний контекст, формує розуміння національного менталітету та специфіки художнього мислення народу-носія мови.

Особливої уваги в соціокультурному підході набуває поняття міжкультурної чутливості – уміння помічати культурні відмінності, інтерпретувати їх без упереджень та використовувати мову у спосіб, прийнятний для іншої культури [32]. Робота з віршами й піснями сприяє формуванню цієї здатності, оскільки учні мають можливість аналізувати художні образи, виявляти культурно специфічні емоції, порівнювати їх зі своєю культурною традицією. Під час такої діяльності учень вчиться осмислювати, чому саме так говорить або відчувається ліричний герой, які культурні норми впливають на його поведінку. Це формує глибоку інтерпретативну компетентність, необхідну для справжнього міжкультурного спілкування.

Важливою складовою соціокультурного підходу є також розвиток уміння здійснювати порівняння культур, що є одним із ключових умінь міжкультурного користувача мови відповідно до CEFR. Вірші та пісні створюють природний

матеріал для таких порівнянь: учні можуть аналізувати, як у німецькій та українській культурах відображено поняття Heimat, Liebe, Kindheit, Freiheit, які образи є універсальними, а які – національно зумовлені. Подібна діяльність сприяє розвитку критичного культурного мислення, що є важливим показником сформованості соціокультурної компетентності.

Із методичної точки зору використання віршів і пісень у межах соціокультурного підходу дає змогу реалізувати широкий спектр навчальних стратегій. Учитель може застосовувати завдання на аналіз символів, інтерпретацію культурних алюзій, порівняння культурних моделей поведінки, визначення ціннісних орієнтацій, що простежуються в тексті. Такі вправи розвивають уміння виявляти культурні реалії, розуміти емоційну картину твору, формувати власну позицію щодо культурного феномена, а також рефлексувати над відмінностями між власною та чужою культурами.

Емоційно-мотиваційний підхід виходить із визнання провідної ролі емоцій та мотивації у процесі вивчення іноземної мови. Сучасні психологічні та методичні дослідження доводять, що рівень успішності мовного навчання безпосередньо залежить від емоційного стану учня, його внутрішньої зацікавленості, відчуття успіху, задоволення від навчальної діяльності та залученості до неї. У цьому контексті автентичні пісні та вірші посідають особливе місце, адже вони є текстами з високим емоційним навантаженням, здатними впливати на настрій, внутрішню мотивацію, самооцінку, а також на ставлення учнів до процесу вивчення іноземної мови.

Значущість емоційного чинника ґрунтується на концепції А. Шумана, згідно з якою позитивний емоційний стан полегшує засвоєння мовного матеріалу, а негативні емоції (тривога, напруження, страх помилитися) створюють так званий «афективний фільтр», що блокує сприймання інформації. Пісні та поетичні тексти здатні знижувати цей фільтр завдяки своїй мелодійності, ритмічності, образності та здатності викликати внутрішній резонанс [43]. Вони створюють атмосферу психологічної безпеки, в якій учень може вільно експериментувати з мовою, не боячись помилок.

Інтегрований підхід у сучасній методиці навчання іноземних мов розглядається як один із найефективніших, оскільки передбачає поєднання різних аспектів мовного, когнітивного, соціокультурного та емоційно-мотиваційного розвитку учня. У працях сучасних методистів інтеграція визначається як цілісне об'єднання змісту, мовних умінь, видів діяльності та ресурсів з метою створення багатовимірного навчального середовища, яке сприяє природному формуванню іншомовної комунікативної компетентності. Використання автентичних поетичних та музичних текстів у межах інтегрованого підходу є особливо ефективним, оскільки пісні й вірші поєднують у собі мовний матеріал, культурний контекст, емоційний вплив і творчий компонент, забезпечуючи комплексний розвиток учнів.

Інтегрований підхід передбачає одночасну реалізацію кількох дидактичних завдань: мовних (формування фонетичних, лексичних і граматичних умінь), комунікативних (розвиток діалогічного й монологічного мовлення), когнітивних (аналіз, інтерпретація, узагальнення), соціокультурних (ознайомлення з культурними реаліями), а також емоційних і мотиваційних (створення позитивної атмосфери). Саме цей багатовимірний характер робить вірші та пісні ідеальним навчальним матеріалом, адже вони інтегрують усі перелічені елементи в одній навчальній одиниці. Відповідно до концепції CLIL (Content and Language Integrated Learning), інтеграція змісту та мови забезпечує глибше, осмислене засвоєння матеріалу, а також сприяє розвитку критичного мислення та здатності застосовувати мову як інструмент пізнання [30].

Інтегрований підхід також передбачає поєднання різних мовних компетентностей. Поетичні тексти допомагають формувати лексичну компетентність (через роботу з метафорами, колокаціями, стилістично забарвленими словами), граматичну компетентність (через автентичне використання граматичних структур у контексті), фонетичну компетентність (через ритм, інтонацію, мелодику), соціокультурну компетентність (через образи, символи, культурні реалії). При цьому всі ці компоненти працюють не ізольовано, а у взаємодії, забезпечуючи цілісну мовленнєву підготовку.

Особливу увагу інтегрований підхід приділяє синтезу когнітивного та емоційно-мотиваційного розвитку. Поетичні й музичні тексти активізують аналітичне мислення, уяву, інтерпретативні здібності та естетичні переживання учнів. Інтеграція когнітивно складних завдань із доступними мовними формами створює «зону найближчого розвитку», в якій учні опановують нові знання природно й невимушено. Пісні та вірші, завдяки своїй доступній формі та глибокому змісту, точно відповідають цьому принципу: вони стимулюють мислення, але не викликають відторгнення або перевантаження [32].

Інтегрований підхід також сприяє розвитку творчості учнів – одного з ключових аспектів сучасної мовної освіти. Поезія та музика дають можливість виконувати творчі завдання: створення власних строф, переписування тексту в іншому стилі, інсценізація, міжпредметні проєкти (наприклад, поєднання літератури, музики та образотворчого мистецтва). Таким чином, пісня або вірш стають платформою для реалізації інтегрованих уроків і міждисциплінарних зв'язків, що підсилює мотивацію й залученість учнів.

2.2 Дидактизація віршів і пісень з метою вдосконалення іншомовної комунікативної компетентності

У процесі навчання іноземних мов в середній та старшій школі особливе місце займає формування іншомовної комунікативної компетентності. В сучасному світі процес оволодіння мовою має відбуватися не лише через опанування граматичних структур, а й через вивчення культурно-мовного середовища. З цієї причини у навчальному процесі часто використовуються автентичні матеріали, зокрема вірші і пісні, які поєднують мовну, культурну та емоційно-естетичну складові.

Для учнів середньої школи такі матеріали є особливо ефективними, так як вони поєднують навчальний і розважальний аспекти, позитивно впливають на мотивацію до навчання і забезпечують природне засвоєння мовних одиниць у

контексті. У старшій школі дидактизовані пісні та вірші сприяють розвитку критичного мислення, аналітичних умінь, здатності інтерпретувати зміст, порівнювати культурні явища та висловлювати власну думку іноземною мовою.

Одним із ефективних засобів формування іншомовної комунікативної компетентності є використання автентичних пісенних текстів, які поєднують емоційний вплив, культурологічну інформацію та сучасну лексику. Пісня відомого німецького гурту Rammstein «Deutschland» є яскравим прикладом художнього осмислення історії та національної ідентичності Німеччини. Це дозволяє не лише розвивати мовні навички, а й формувати соціокультурну та критичну компетентність учнів.

Використання фрагментів цієї пісні відповідає принципам комунікативно-діяльнісного та соціокультурного підходів до навчання іноземних мов. Вправи розраховані на учнів, де німецька мова – перша іноземна мова.

Приклади дидактизації пісні Rammstein «Deutschland»

1. Вправа на розвиток аудіативної комунікативної компетентності

Deutschland hören und verstehen

Клас: 9

Тема: «Kultur und Geschichte Deutschlands»

Мета: навчити розуміти зміст автентичної пісні, виділяти ключові ідеї та символи.

Вид мовленнєвої діяльності: аудіювання з елементами післітекстової роботи.

Дидактичні умови:

- Опора на емоційно насичений автентичний матеріал;
- Наявність попереднього ознайомлення з темою «Deutschland und seine Geschichte»
- Поетапність слухання (глобальне, детальне, критичне розуміння);
- Використання зорової підтримки (зображення прапора, карт історичних подій).

Завдання:

1.1 Учень прослуховує пісню. Під час прослуховування відзначає почуті слова:

- ☐ Liebe
- ☐ Hass
- ☐ Feuer
- ☐ Meer
- ☐ Zeit
- ☐ Herz
- ☐ Stadt

1.2 Текст прослуховується другий раз. Після другого прослуховування учень заповнює таблицю:

Zeile aus dem Lied	Was symbolisiert?
„Mein Herz in Flammen“	
„Deutschland – dein Atem kalt“	
„So jung und doch so alt“	

1.3 Обговорення з класом:

Welche Gefühle ruft das Lied hervor? Warum?

Очікувані результати: учні розуміють зміст пісню та розпізнають ключові слова; визначають емоційне ставлення у висловах (Liebe, Stolz, Schmerz); удосконалюють вміння вибіркового та глобального слухання; розвивають фонетичне сприйняття автентичного мовлення; формують толерантне ставлення до культури Німеччини; можуть коротко переказати зміст і висловити власне враження німецькою мовою.

Вправа сприяє розвитку аудіативної компетентності через автентичний музичний матеріал. Завдяки роботі з піснею учні тренують уміння глобального та вибіркового слухання, розширюють словниковий запас емоційно забарвленої

лексики та формують позитивне ставлення до вивчення німецької мови. Емоційна насиченість пісні стимулює внутрішній інтерес, а автентичний ритм і вимова сприяють удосконаленню фонетичних навичок. Вправа поєднує когнітивний, культурний та естетичний компоненти, забезпечуючи комплексний розвиток комунікативної компетентності учнів.

2. Вправа на розвиток лексичної комунікативної компетентності

Wörter und Symbole Deutschlands

Клас: 10

Тема: «Deutschland zwischen Vergangenheit und Zukunft»

Мета: збагачення словникового запасу учнів за темою історії, культури та самоідентифікації.

Вид мовленнєвої діяльності: читання з елементами письма.

Дидактичні умови:

- Попереднє прослуховування пісні;
- Використання інтерактивних інструментів (LearningApps, Wordwall);
- Поступовий перехід від розпізнавання до активного вживання.

Завдання:

2.1.Активізація лексики (через LearningApps)

Учні виконують інтерактивну вправу «Deutschland – finde die Bedeutung der Wörter» на платформі LearningApps. Учні з'єднують кожне слово з його українським перекладом. (рис. 2.2.1)

Виконання вправи відбувається після першого прослуховування пісні.

Матеріал для завдання у LearningApps:

Stolz	гордість
Schade	ганьба
Macht	влада
Blut	кров
Ehre	честь
Dunkelheit	темрява
Feuer	вогонь

Herz	серце
Vergangenheit	минуле
Liebe	любов

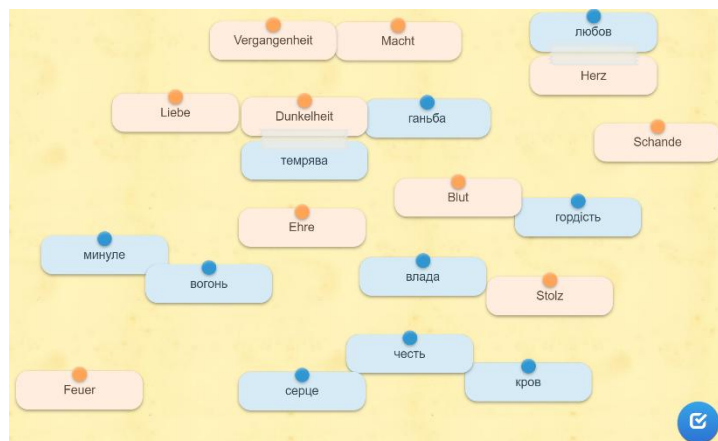

Рис. 2.2.1 Інтерактивна вправа на розвиток лексичної компетентності учнів (платформа LearningApps)

2.2. Закріплення лексики (через Wordwall)

Використовується вправа «Was weißt du über das Lied Deutschland?» у форматі Open the Box (рис. 2.2.2).

Учні по черзі обирають «коробки» з питаннями про пісню. Відповідають німецькою мовою, використовуючи вивчену лексику.

Вправа використовується на етапі активізації розуміння змісту після аудіювання. Учнів доцільно поділити на групи. Вчитель може призначати додаткові бали за швидкість і правильність відповіді.

Матеріал до завдання у Wordwall:

1. Wie heißt das Lied, das wir gehört haben? (*Deutschland*)
2. Wer singt dieses Lied? (*Rammstein*)
3. Nenne drei Wörter aus dem Lied! (*Feuer, Liebe, Dunkelheit*)
4. Welche Gefühle zeigt das Lied? (*Stolz und Schmerz / Liebe und Hass*)
5. Was bedeutet «so jung – und doch so alt»? (*Deutschland hat eine lange Geschichte.*)
6. Findest du das Lied positiv oder negativ? Warum? (*Offene Antwort (Diskussion)*)

7. Welche Farben hat die deutsche Flagge? (*Schwarz, Rot, Gold*)
8. Welche Themen sind im Lied wichtig? (*Geschichte, Identität, Nation, Schuld*)

Рис. 2.2.2 Вправа-вікторина на перевірку знань про пісню «Deutschland» (платформа Wordwall)

2.3. *Продуктивне завдання*

Учні пишуть короткий опис (4-5 речень) про те, як вони сприймають Німеччину, використовуючи щонайменше три слова з пісні.

Beispiel:

Deutschland ist stark und stolz, aber auch dunkel und traurig in der Geschichte.

Очікувані результати: учні розуміють і вживають 10-12 нових лексичних одиниць з пісні; диференціюють лексику за емоційним забарвленням; складають прості речення з новими словами; висловлюють власне ставлення до теми «Deutschland und seine Geschichte» німецькою мовою.

Вправа сприяє розвитку лексичної та комунікативної компетентностей, поєднує емоційно насичений контент із цифровими інструментами, що робить процес навчання динамічним і мотивувальним. Завдяки використанню LearningApps і Wordwall забезпечується варіативність повторення, індивідуальний темп роботи та візуальна підтримка, що відповідає принципам компетентнісного навчання та сучасного цифрового освітнього середовища.

3. Вправа на розвиток граматичної комунікативної компетентності

Клас: 5

Тема: «Regelmäßige und unregelmäßige Verben im Präsens» (на матеріалі пісні «Deutschland» гурту Rammstein)

Мета: формувати навички правильного вживання та відмінювання дієслів у теперішньому часі в контексті автентичного писемного матеріалу; розвивати мовленнєву активність, слухову та граматичну компетентності.

Вид мовленнєвої діяльності: граматична вправа з елементами говоріння.

Дидактичні умови:

- Поетапне введення та автоматизація форм Präsens;
- Використання автентичного контексту для підкріплення граматичного матеріалу;
- Інтерактивність завдяки цифровим інструментам;
- Орієнтація на усну й письмову комунікацію учнів;
- Візуальна підтримка (наочність, фрагменти відео, рядки пісень).

Завдання:

3.1. Ergänze die richtige Verbform

Учні вставляють правильну форму дієслова в Präsens:

- 1) Ich ____ (sein) stark.
- 2) Du ____ (haben) Mut.
- 3) Wir ____ (lieben) Deutschland.
- 4) Ihr ____ (stehen) zusammen.
- 5) Sie ____ (kommen) aus Berlin.

3.2. Sprich nach und verändere die Person

Учні прослуховують речення з пісні «Ich liebe dich» і змінюють особу:

Ich liebe dich

Du liebst mich

Wir lieben dich

3.3. Finde die richtige Form

Учні слухають короткий уривок пісні, бачать рядки з пропущеною формою дієслова й обирають правильний варіант із трьох поданих

- 1) Ich ____ dich. (lieben)
 - a) liebt
 - b) liebe
 - c) lieben
- 2) Du ____ stark. (sein)
 - a) bin
 - b) bist
 - c) ist
- 3) Wir ____ zusammen. (stehen)
 - a) stehen
 - b) stehst
 - c) steht

3.4 Konjugiere und schreibe! (через Wordwall)

Учні поєднують особові займенники з правильними формами дієслів (рис. 2.2.3)

Рис. 2.2.3 Вправа на відпрацювання дієслівних форм у Präsens (платформа Wordwall)

Очікувані результати: учні правильно відмінюють основні дієслова (sein, haben, lieben, stehen, kommen); розпізнають граматично форми у тексті пісні; використовують їх у коротких власних висловленнях; демонструють базову комунікативну компетентність у ситуаціях, близьких до реальних.

Вправа поєднує граматичний тренінг із комунікативною діяльністю, що забезпечує мотивацію через знайомий музичний матеріал. Завдяки використанню інтерактивних платформ учні засвоюють граматичні структури у цікавій формі, що підвищує залученість і сприяє переходу від механічного відмінювання до усвідомленого мовлення.

4. Вправа на розвиток комунікативної компетентності (говоріння)

Клас: 10

Тема: «Geschichte und Verantwortung»

Мета: формування навичок аргументованого висловлювання; розвиток соціокультурної компетентності.

Вид мовленнєвої діяльності: говоріння (дискусія)

Дидактичні умови:

- Формування навичок критичного мислення;
- Створення атмосфери відкритого обговорення;
- Оцінювання за змістом і аргументованістю, а не лише мовною правильністю.

Завдання:

4.1. Вчитель ділить учнів на 2 групи. Група 1 захищає твердження: «*Deutschland soll stolz auf seine Geschichte sein.*». Група 2 – протилежне: «*Deutschland muss sich für seine Vergangenheit schämen.*».

4.2. Учні аргументовують свою позицію, використовуючи лексику з пісні (Stolz, Schuld, Liebe, Hass, Zeit, Feuer)

4.3. Наприкінці уроку учні підсумовують дискусію одним реченням: Ich habe gelernt, dass...

Очікувані результати: учні висловлюють власну думку та аргументують позицію щодо історичних і культурних тем, пов'язаних з Німеччиною; виявляють розуміння ключових подій німецької історії та культурних реалій, які згадуються в пісні; активно використовують лексику, пов'язану з темами Geschichte, Identität, Land, Vergangenheit – Gegenwart; розуміють зміст уривків пісні на слух та визначають головну ідею; правильно вживають дієслова в

теперішньому та минулому часі, залежно від контексту висловлювань про минуле та сучасність; формують короткі тези або аргументи для участі у дискусії.

Вправа передбачає інтеграцію аудіювання, говоріння і письма. Пісня використовується як автентичний стимул для розвитку критичного мислення та уміння інтерпретувати культурно значущі тексти. Робота з піснею активізує знання з німецької культури, формує соціокультурну компетентність і навички критичного осмислення автентичного контенту.

5. Вправа на розвиток комунікативної компетентності (говоріння)

Клас: 9

Тема: «Deutschland - Musik und Identität»

Мета: розвиток умінь письмового висловлювання; формування вміння інтерпретувати зміст автентичної пісні; удосконалення навичок логічного та граматично правильного письма.

Вид мовленнєвої діяльності: письмо

Дидактичні умови:

- Попереднє прослуховування пісні Rammstein «Deutschland»;
- Актуалізація ключової лексики (Liebe, Schmerz, Land, Geschichte, Identität, Stolz, Ambivalenz);
- Ознайомлення зі структурою «Schneeballgedicht»;
- Створення емоційно безпечної атмосфери для творчого письма.

Завдання:

5.1. Учні прослуховують уривок пісні «Deutschland» та визначають ключові слова, що передають її настрій і зміст.

5.2. Учитель демонструє приклад структури вірша «Schneeballgedicht»:

Beispiel

Deutschland

Deutschland dunkel

Deutschland ich liebe

Deutschland ich liebe dich

Deutschland ich liebe dich nicht
Deutschland ich liebe dich nicht immer
Widerspruch. Identität.

(Учні складають свій варіант, не повторюючи наведений.)

5.3. Учні створюють власний «Schneeballgedicht» на основі змісту пісні.

5.4. За бажанням учні читають свої вірші вголос та коротко пояснюють, чому саме так інтерпретували зміст пісні.

Очікувані результати: учні удосконалюють писемну комунікативну компетентність, створюючи зв'язні та логічно побудовані висловлювання; вміють інтерпретувати зміст автентичної пісні, передаючи його через власні слова в узагальненій поетичній формі; застосовують лексичний матеріал пісні у продуктивному письмі; формують навички поступового розгортання висловлення, переходячи від одного слова до повного речення; демонструють вміння вибирати ключові концепти, що відображають настрій, ідеї та емоційні контрасти твору; розвивають творче мислення та мовленнєву ініціативу, оскільки кожен учень створює унікальний варіант вірша; підвищують соціокультурну обізнаність, осмислюючи образ Німеччини в сучасній німецькій культурі.

Вправа „Schneeballgedicht“ ефективно розвиває писемну комунікативну компетентність, оскільки учні створюють власне висловлювання за моделлю поступового ускладнення. Така структура допомагає формувати навички логічного й граматично правильного письма. Використання пісні Rammstein «Deutschland» підсилює мотивацію та забезпечує соціокультурний зміст, а творчий характер завдання дозволяє учням інтерпретувати ключові ідеї пісні у власному міні-вірші. Вправа є варіативною й підходить для диференціації навчання.

Розроблена група вправ ґрунтується на комунікативному підході та передбачає інтеграцію аудіального, лексичного, граматичного, письмового і комунікативного компонентів. Використання пісні «Deutschland» гурту Rammstein сприяє підвищенню мотивації учнів до вивчення німецької мови,

розвиває їх міжкультурну компетентність та формує критичне мислення через рефлексію над історичними та соціальними контекстами. Особливу роль у цьому комплексі відіграє вправа „Schneeballgedicht“, яка дозволяє учням у творчій формі інтерпретувати зміст пісні, поступово розширюючи власне висловлювання за моделлю «снігової кулі». Така форма роботи сприяє розвитку писемної комунікативної компетентності, формуванню навичок логічного та граматично правильного письма й активізації тематичної лексики.

Як було зазначено, поезія не лише сприяє естетичному вихованню, а й забезпечує природне засвоєння мовних лексичних структур, розширює словниковий запас, формує навички інтонаційного та емоційного відтворення тексту. Застосування творчих письмових технік, таких як „*Schneeballgedicht*“, підсилює ці процеси та робить опрацювання автентичного музичного матеріалу більш осмисленим і продуктивним.

Вірш Петера Гакса «Der Herbst steht auf der Leiter» є доступним та емоційно насиченим автентичним матеріалом, який дозволяє реалізувати інтегрований підхід до навчання: поєднати розвиток аудитивного, лексичного, граматичного, комунікативного та творчого компонентів мовленнєвої діяльності. Образність тексту, ритмічність та близькість теми до життєвого досвіду дітей створюють передумови для активного залучення учнів до навчального процесу.

Наступна група вправ побудована з урахуванням вікових особливостей учнів 5-9 класів і принципів поступовості, інтегрованості та комунікативної спрямованості навчання, де німецька вивчається як друга іноземна мова. Вона охоплює всі види мовленнєвої діяльності, тим самим забезпечуючи формування цілісної системи іншомовних навичок.

Приклад дидактизації вірша Петера Гакса «Der Herbst steht auf der Leiter»

1. Вправа на розвиток аудитивної комунікативної компетентності

Клас: 5

Тема: «Jahreszeiten. Der Herbst»

Мета: розвиток уміння сприймати поетичний текст на слух; формування навичок аудіювання з елементами візуалізації.

Вид мовленнєвої діяльності: аудіювання.

Дидактичні умови:

- Забезпечення автентичного звучання тексту (аудіозапис або читання вчителя з інтонацією);
- Створення ігрової атмосфери сприйняття;
- Використання візуальної підтримки (малюнки осені).

Завдання:

1.1. Учні прослуховують адаптований вірш «Der Herbst steht auf der Leiter» двічі.

Текст вірша (адаптований для роботи у класі):

Der Herbst steht auf der Leiter

und malt die Blätter an.

Ein lustiger Waldarbeiter,

ein froher Malersmann.

Er kleckst und pinselt fleißig

auf jedes Blattgewächs,

und kommt ein frecher Zeisig,

schwupp, kriegt der auch 'nen Klecks.

1.2. Під час другого прослуховування учні малюють те свої асоціації із віршем (кольори, дерева, листя тощо).

1.3. Учні описують свої малюнки німецькою мовою (2-3 речення), використовуючи слова з тексту (наприклад: *Die Blätter sind bunt. Der Herbst malt sie an.*)

Очікувані результати: учні розуміють зміст автентичного поетичного тексту на слух, виокремлюють ключові образи та деталі, пов'язані з темою осені; розвивають навички аудіювання на рівні глобального та вибіркового розуміння; активізують лексичний запас з теми; виконують творчо-візуальне завдання

відповідно до змісту почутого; формують позитивне емоційне ставлення до автентичних текстів.

Дана вправа є початковим етапом групи і сприяє формуванню аудитивної комунікативної компетентності учнів 5 класу. Ця вправа являє собою рецептивно-творчу вправу, яка поєднує слухове сприйняття тексту з візуалізацією його змісту.

2. Вправа на розвиток лексичної комунікативної компетентності

Клас: 6

Тема: «In der Natur. Der Herbst kommt!»

Мета: збагачення лексичного запасу з теми „Осінь“; розвиток навичок роботи з поетичним текстом.

Вид мовленнєвої діяльності: читання з вибіркоким розумінням

Дидактичні умови:

- Забезпечення візуальної опори;
- Повторення знайомих слів і введення нових у контексті;
- Парна або групова форма роботи

Завдання:

2.1. Учні читають вірш та виписують/підкреслюють всі слова, що описують осінь

Peter Hacks: „Der Herbst steht auf der Leiter“

Der **Herbst** steht auf der Leiter

Und malt die **Blätter** an,

Ein lustiger **Waldarbeiter**,

Ein froher Malermann.

Er **kleckst** und **pinselt** fleißig

Auf jedes **Blattgewächs**,

Und kommt ein **Wind**, dann reißt er

Was er bemalt hat, weg.

Die **Tanne** lässt er grünlich,

Die **Fichte** übrigens auch.

Dann zieht er fröhlich weiter,
Und färbt den ganzen **Strauch**.

2.2. Учні добирають малюнок до кожного виділеного слова (платформа LearningApps) (рис. 2.3.4)

Рис. 2.2.4 Вправа на співвіднесення слів з малюнками за змістом вірша П. Гакса (платформа LearningApps)

2.3. Учні читають кілька речень із вірша. Вони мають здогадатися про що йде мова:

- 1) «Das ist ja fürchterlich! Die anderen Bäume färbte, was färbste nicht mal mich?»
 - a) Der Herbst
 - b) Die Tanne
 - c) **Die Blätter**
- 2) «Ich male die Blätter an, ein lustiger Waldarbeiter!»
 - a) **Der Herbst**
 - b) Der Wind
 - c) Die Tanne
- 3) «Wir flattern munter und finden uns so schön!»
 - a) **Die Blätter**
 - b) Der Herbst
 - c) Der Strauch
- 4) «Ich bekomme auch 'nen Klecks!»

- a) Der Strauch
- b) Das Blatt
- c) **Der freche Zeisig**

Очікувані результати: учні розуміють зміст автентичного вірша під час читання; засвоюють і вживають мовну лексику з теми; розпізнають лексичні одиниці в поетичному контексті і співвідносять їх із візуальними образами; формують навички смислової здогадки за контекстом; закріплюють вживання нових слів у мовленнєвих ситуаціях.

Зазначена вправа спрямована на активізацію та первинне засвоєння лексики за рахунок взаємодії слові та малюнку, що відповідає принципам наочності та комунікації. Використання візуального ряду (малюнків, кольорів, фото) забезпечує багатоканальне сприйняття та підвищує мотивацію учнів до вивчення німецької мови. Через ідентифікацію учнями персонажів та реплік, лексичні одиниці переходять із пасивного словника в активний, адже учні застосовують їх в комунікативному контексті.

3. Вправа на розвиток граматичної комунікативної компетентності

Клас: 5

Тема: «Verben im Präsens»

Мета: закріплення вживання дієслів в теперішньому часі на основі вірші; формування граматичних комунікативних навичок.

Вид мовленнєвої діяльності: письмо і говоріння

Дидактичні умови:

- Пояснення роді дієслова в поетичному тексті;
- Використання кольорового виділення дієслів у тексті;
- Ігровий формат роботи (словозмінна таблиця).

Завдання:

3.1. Учні отримують роздрукований вірш та виділяють дієслова

Peter Hacks: „Der Herbst steht auf der Leiter“

Der Herbst **steht** auf der Leiter

Und **malt** die Blätter an,

Ein lustiger Waldarbeiter,
 Ein froher Malermann.
 Er **kleckst** und **pinselt** fleißig
 Auf jedes Blattgewächs,
 Und **kommt** ein Wind, dann **reißt** er
 Was er **bemalt hat**, weg.
 Die Tanne **lässt** er grünlich,
 Die Fichte übrigens auch.
 Dann **zieht** er fröhlich weiter,
 Und **färbt** den ganzen Strauch.

3.2. Учні визначають до якої особи належить кожне дієслово (можна виокремити їх у вірші маркерами). Вчитель розподіляє по одному дієслову кожному учню, а вони ставлять це дієслово в таблицю відмінювання:

Приклад :

stehen

ich	steh e	wir	steh en
du	steh st	ihr	steh t
er/sie/es	steh t	sie/Sie	steh en

3.3. Учні обирають правильну форму дієслова (платформа Wordwall)
 (рис. 2.2.5)

- 1) Der Herbst ____ auf der Leiter.
 - a) Stehen
 - b) Steht**
 - c) Stehts
- 2) Er ____ die Blätter bunt.
 - a) Pinselt**
 - b) Pinselst

- c) Pinsel
- 3) Die Blätter ____ vom Baum.
- a) fällt
- b) fallen**
- c) fallst
- 4) Der Wind ____ stark.
- a) Wehe
- b) Weht**
- c) Wehst
- 5) Wir ____ den Himmel grau.
- a) Malst
- b) Malen**
- c) Mallet

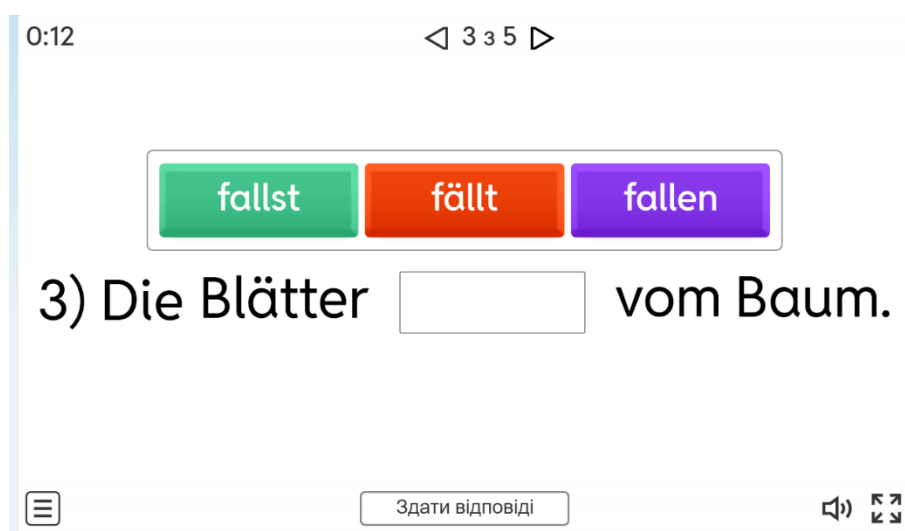

Рис. 2.2.5 Вправа на доповнення речення правильною формою дієслова (платформа Wordwall)

Очікувані результати: знають основні дієслова, що описують дії в осінній тематиці; розуміють принцип відмінювання дієслів у теперішньому часі за особами та принципами; уміють правильно узгоджувати підмет і присудок у простих реченнях; розвивають навички усного і письмового мовлення через

осмислення дійових образів у поетичному тексті; виявляють інтерес до автентичних німецьких текстів завдяки ігровому та візуальному формату вправи.

Зазначена вправа належить до групи граматичних вправ із комунікативною спрямованістю. Вона сприяє закріпленню в учнів дієслів у теперішньому часі через осмислення поетичного тексту. Учні краще запам'ятовують форми дієслів завдяки римованості та контексту, розвивають мовленнєву діяльність через обговорення дій, описаних у вірші.

4. Вправа на розвиток комунікативної компетентності

Клас: 7

Тема: «Meine Lieblingsjahreszeit»

Мета: розвиток навичок монологічного мовлення; вміння висловлювати власне ставлення до поетичного тексту.

Вид мовленнєвої діяльності: говоріння

Дидактичні умови:

- Попереднє опрацювання лексики;
- Створення позитивного емоційного фону;
- Стимулювання творчого мислення.

Завдання:

4.1. Учні читають уривок вірша та цитують рядки, що найбільш їм подобаються як опис осені.

4.2. Учні висловлюють власну думку про осінь використовуючи наступні мовленнєві зразки:

Der Herbst ist für mich...

Ich finde den Herbst schön, weil...

4.3. Учні поділяються на групи та отримують чистий аркуш. Вони малюють своє уявлення осені. Потім коротко описують свій малюнок, використовуючи лексику з вірша (Der Herbst malt... Die Blätter fallen... Es ist bunt...)

Очікувані результати: учні активно використовують лексику з теми у власному мовленні; застосовують граматичні структури в теперішньому часі;

розвивають уміння описувати явища природи за зразком автентичного тексту; створюють власне висловлення, спираючись на вивчену лексику; виявляють креативність та здатність транслювати мовні знання на художньо-творчу діяльність; вчаться взаємодіяти у групах, описуючи роботи чи порівнюючи їх.

Вправа поєднує мовленнєву та творчо-візуальну діяльність, що ефективно стимулює розвиток комунікативної компетентності учнів. Опис власної ілюстрації стимулює усвідомлене використання граматичних форм у контексті. Вправа сприяє розвитку монологічного мовлення, збагачує активний словниковий запас і формує емоційно-позитивне ставлення до вивчення німецької мови.

5. Вправа на вдосконалення писемної комунікативної компетентності

Клас: 6

Тема: «Der Herbst steht auf der Leiter»

Мета: розвиток умінь письмового висловлювання; удосконалення навичок побудови речення; активізація лексики з автентичного вірша; формування здатності трансформувати художній текст у власне висловлювання.

Вид мовленнєвої діяльності: письмо

Дидактичні умови:

- попереднє читання та обговорення вірша П. Гакса;
- актуалізація лексики (*Herbst, Blätter, bunt, malen, pinseln, fallen, Tanne* тощо);
- демонстрація зразка пірамідального вірша;
- створення умов для індивідуальної творчості учнів.

Завдання:

5.1. Учні отримують структуру вправи «Pyramidengedicht», де кожен наступний рядок має на одне слово більше. Учитель демонструє приклад побудови за темою вірша.

Наприклад:

Struktur

Zeile 1 – 1 Wort

Zeile 2 – 2 Wörter

Zeile 3 – 3 Wörter

Zeile 4 – 4 Wörter

Zeile 5 – 5 Wörter

Zeile 6 – 6 Wörter

Zeile 7 – 7 Wörter

Zeile 8 – 8 Wörter

Beispiel

Herbst

Der Herbst

Der Herbst malt

Der Herbst malt Blätter

Der Herbst malt bunte Blätter

Der Herbst malt bunte Blätter an den Baum

Der Herbst malt bunte Blätter an den Baum herunter

Der Herbst malt bunte Blätter an den Baum herunter und lacht

5.2. Учні складають власний пірамідальний вірш, використовуючи слова та словосполучення з автентичного тексту (з. В. *malen, bunt, Blätter, Baum, Tanne, herunterfallen, Waldarbeiter*).

5.3. За бажанням учні презентують свій вірш класу. Учитель може запропонувати доповнити його маленькою ілюстрацією, яка відображатиме створений опис.

Очікувані результати: після виконання вправи учні удосконалюють писемну комунікативну компетентність, складаючи власні висловлення відповідно до заданої структурної моделі; застосовують лексику автентичного вірша у новому контексті, демонструючи розуміння її значення та доречності; формують граматично правильні речення, дотримуючись правил порядку слів та узгодження у Präsens; розвивають навички трансформаційного письма,

переносячи зміст поетичного тексту в індивідуально створену мовленнєву продукцію; виявляють творчість і мовленнєву ініціативу, адже самостійно добирають лексику та моделюють зміст власного «пірамідального» вірша; впевненіше володіють тематичною лексикою, пов'язаною з описом осені й елементів природи.

Вправа „Pyramidengedicht“ є ефективним засобом розвитку писемної комунікативної компетентності, оскільки спонукає учнів створювати власні висловлювання за чіткою, поступово ускладненою моделлю. Опора на автентичний вірш П. Гакса „Der Herbst steht auf der Leiter“ забезпечує природне засвоєння лексики та дозволяє інтегрувати художній текст у навчальний процес. Пірамідальна структура допомагає учням поступово розширювати речення, що сприяє формуванню граматично правильного й логічного письма. Творчий характер завдання підвищує мотивацію, активізує уяву та забезпечує особистісну залученість учнів. Вправа є доступною, варіативною та підходить для диференціації роботи, оскільки кожен учень може створити висловлювання відповідно до свого рівня володіння мовою.

Зазначена група вправ на основі вірша Петера Гакса «Der Herbst steht auf der Leiter» відображає цілісну систему навчальної роботи, спрямовану на формування іншомовної комунікативної компетентності учнів середньої школи. Вибір саме цього поетичного тексту зумовлений його автентичністю, емоційністю та тематичною близькістю до учнів, що створює природну мотивацію до сприйняття художнього слова іноземною мовою. У комплексі послідовно реалізуються принципи комунікативно-діяльнісного, інтегрованого та особистісно орієнтованого підходів, які передбачають перехід від рецептивних до продуктивних видів мовленнєвої діяльності.

Вправи побудовані у логічній послідовності: від первинного сприйняття та розуміння змісту вірша під час аудіювання й читання до створення власних висловлювань та творчих продуктів. Особливе місце в комплексі займає вправа „Pyramidengedicht“, що передбачає побудову учнями власного висловлювання за моделлю поступового ускладнення структури речення. Завдяки такій

пірамідальній формі письма учні оволодівають умінням логічно розгортати висловлення, використовувати лексику автентичного тексту та формувати граматично правильні синтаксичні конструкції.

Використання інтерактивних платформ LearningApps та Wordwall сприяє реалізації принципів наочності, інтерактивності та диференціації навчання. Дані цифрові інструменти забезпечують миттєвий зворотний зв'язок, підвищують мотивацію, розвивають навички самоконтролю та самостійної роботи.

Комплекс вправ має також важливий виховний потенціал: він сприяє розвитку естетичного сприйняття, екологічної свідомості, формує в учнів емоційно-ціннісне ставлення до природи та художнього слова. Робота з поезією німецькою мовою створює умови для формування міжкультурної компетентності, оскільки знайомить учнів із культурними реаліями німецькомовного світу та розвиває повагу до іншої культури.

Запропонований комплекс вправ демонструє, що автентичний поетичний текст може бути ефективним засобом формування іншомовної комунікативної компетентності в учнів 5–7 класів. Завдяки поєднанню лексичних, граматичних, аудіативних і творчих завдань, зокрема вправи-піраміди, він забезпечує цілісний розвиток мовленнєвих умінь, сприяє глибшому осмисленню змісту художнього тексту та формує позитивну мотивацію до вивчення німецької мови.

Висновки до розділу 2

У другому розділі увагу було приділено особливостям застосування німецьких автентичних матеріалів, а саме віршів та пісень, у процесі вдосконалення іншомовної комунікативної компетентності. Проведене дослідження підтверджує, що німецькі вірші та пісні є високоефективним засобом удосконалення іншомовної комунікативної компетентності учнів на уроках німецької мови. Вони поєднують емоційний, когнітивний та культурний вплив, що забезпечують природне занурення у мовне середовище та сприяють формуванню стійкої мотивації до вивчення німецької мови.

У результаті аналізу підходів до використання автентичних текстів було встановлено, що ефективність роботи з поетичними та пісенними творами залежить від методологічної основи, на якій базується навчальний процес.

У роботі висвітлено кілька основних підходів, які забезпечують комплексне формування іншомовної комунікативної компетентності, а саме моделюють реальні ситуації спілкування, розвивають навички співпраці, критичного мислення та висловлення власної думки. Вони підкреслюють важливість врахування емоцій, інтересів та потреб учнів, акцентують увагу на соціокультурному компоненті, в наслідок чого формується міжкультурна компетентність.

Особливу увагу було приділено дидактизації німецьких автентичних пісень і віршів з метою удосконалення комунікативної компетентності учнів. Було проведено ретельний добір пісні та вірша, що спирався на вікові та психологічні особливості учнів, мовну доступність, актуальність тематики та культурну цінність. На основі відібраних текстів було створено групи вправ, які включають підготовчий, основний та підсумковий етап засвоєння. Представлені вправи спрямовані на удосконалення всіх видів комунікативної компетентності: лексичної, граматичної, писемної та аудитивної, що забезпечує всебічний розвиток учня в контексті розвитку іншомовної комунікативної компетентності.

Розроблені у межах дослідження групи вправ демонструють, що завдання, побудовані на основі віршованого та пісенного матеріалу, ефективно розвивають навички аудіювання, читання, говоріння та письма, стимулюють мовленнєву активність, формують ритміко-інтонаційні вміння та сприяють кращому запам'ятовуванню мовного матеріалу.

Отже, використання німецьких віршів і пісень у навчанні німецької мови є методично виправданим та педагогічно цінним. Інтеграція різних підходів та системне впровадження дидактизованих автентичних текстів забезпечує якісний розвиток іншомовної комунікативної компетентності, сприяє формуванню естетичного смаку та міжкультурної свідомості учнів, а також робить навчальний процес більш змістовним, емоційно насиченим та результативним.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі було досягнуто мету та вирішено всі завдання, сформульовані на початку дослідження.

У процесі проведення дослідження опрацьовано значну кількість науково-педагогічної літератури, що дозволило детально розглянути особливості використання автентичних віршів та пісень на уроках німецької мови та їх вплив на розвиток іншомовної комунікативної компетентності.

Під час дослідження нами було висвітлено поняття «іншомовна комунікативна компетентність», що становить складне багаторівневе утворення, яке інтегрує лінгвістичні, соціокультурні та прагматичні знання та вміння, необхідні для ефективної взаємодії у межах іншомовного дискурсу. Явище охоплює не лише знання лексики, граматики та фонетики, а й вміння розуміти, інтерпретувати, висловлювати думки та обмінюватися інформацією в усній і письмовій формах.

Із метою детального розбору поняття «іншомовна комунікативна компетентність» було розглянуто та проаналізовано праці великої кількості науковців. Дійшли висновку, що іншомовна комунікативна компетентність містить у собі лінгвістичну, лінгвокультурну, соціокультурну, професійно-іншомовну та загальну комунікативну компетенції, що відповідає принципам, закладених у Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти (CEFR).

У ході дослідження також було з'ясовано, що іншомовна комунікативна компетентність виявляється через сформованість умінь в усіх видах мовленнєвої діяльності: аудіюванні, читанні, говорінні та письмі. Через ці види мовлення відбувається реалізація лінгвістичних, соціолінгвістичних і дискурсивних умінь, що забезпечує здатність учнів ефективно сприймати, розуміти та продукувати іншомовні висловлення в реальних комунікативних ситуаціях. Це дало змогу розглядати іншомовну комунікативну компетентність не лише як системне утворення, а й як динамічні здатність учнів застосовувати мовні ресурси в конкретних видах мовленнєвої діяльності.

Окремим напрямом дослідження стало вивчення ролі автентичних текстів як засобів удосконалення іншомовної комунікативної компетентності учнів на уроках німецької мови. У роботі було висвітлено зміст понять «автентичність» та «автентичний матеріал», що дало змогу розглядати ці ресурси як такі, що створені носіями мови для реального спілкування, а не з навчальною метою. Саме ця особливість забезпечує їхню високу методичну цінність і здатність моделювати природне мовне середовище.

На основі проаналізованих праць з'ясовано, що автентичні тексти сприяють інтегрованому розвитку всіх компонентів іншомовної комунікативної компетентності:

- лінгвістичної – через опанування реальних мовних моделей;
- соціолінгвістичної – через ознайомлення з нормами мовленнєвої поведінки;
- дискурсивної – через роботу з різними типами текстів;
- соціокультурної – через долучення до культурних реалій німецькомовних країн.

Важливість використання автентичних матеріалів також підкреслюється у документах Ради Європи, де наголошується на пріоритетності навчальних ресурсів, максимально наближених до живої мови, реальних ситуацій спілкування та сучасних комунікативних практик.

У межах дослідження було коротко схарактеризовано основні види автентичних матеріалів: художні тексти, статті, діалоги, відео-, аудіо- та мультимедійні матеріали. Особливу увагу приділено аналізу німецьких віршів і пісень як найбільш емоційно насичених, ритмічно організованих і культурно цінних автентичних текстів. Їхній потенціал у формуванні іншомовної комунікативної компетентності полягає в здатності посилювати мотивацію, активізувати мовленнєву діяльність, забезпечувати природне засвоєння лексики та граматики, розвивати фонетичні та інтонаційні навички, а також знайомити учнів з цінностями, символами й культурними традиціями німецькомовного світу.

Таким чином, аналіз ролі автентичних текстів довів, що вони є необхідним і методично доцільним компонентом навчання німецької мови, а вірші та пісні – одним із найефективніших різновидів автентичного матеріалу, що сприяє всебічному розвитку іншомовної комунікативної компетентності учнів.

Грунтовна характеристика підходів до використання віршів і пісень у процесі вдосконалення іншомовної комунікативної компетентності дозволила комплексно осмислити їхній методичний потенціал у навчанні німецької мови. Вивчення наукових підходів засвідчило, що робота з поетичними та музичними текстами найбільш результативною є в межах комунікативного, компетентнісного, культурологічного, інтегрованого та особистісно орієнтованого підходів, які забезпечують цілісний розвиток мовних і мовленнєвих умінь учнів.

Дослідження методики використання поетичних і музичних текстів дозволило окреслити основні принципи їх упровадження в навчальний процес: відповідність віковим та мовним особливостям учнів, етапність роботи, комунікативна спрямованість завдань, інтеграція різних видів діяльності. Аналіз мети та видів роботи з віршами й піснями підтвердив, що їх застосування забезпечує ефективний розвиток усіх видів мовленнєвої діяльності — аудіювання, читання, говоріння та письма — через систему вправ на розуміння змісту, відтворення інформації, інтерпретацію, творчі завдання та мовленнєву практику.

Особливу увагу було приділено обґрунтуванню дидактизації автентичних віршів і пісень у навчальному процесі як ефективного засобу удосконалення іншомовної комунікативної компетентності учнів. Обрана для аналізу та дидактизації пісня „Deutschland“ гурту Rammstein та автентичний поетичний текст П. Гакса „Der Herbst steht auf der Leiter“ продемонстрували високий навчально-виховний потенціал, оскільки поєднують культурну, емоційну, мовну та естетичну складові.

Вибір цих матеріалів зумовлений їхньою автентичністю, змістовністю та здатністю викликати емоційний відгук у здобувачів освіти. Пісня „Deutschland“

дозволяє інтегрувати мовний матеріал із соціокультурною інформацією, знайомлячи учнів із історичними та культурними реаліями німецького суспільства, а також сприяє розвитку критичного мислення. У свою чергу, вірш П. Гакса завдяки своїй образності, ритмічності та лексичній доступності є оптимальним для навчання учнів середньої ланки, оскільки формує позитивну мотивацію, розвиває чуття мови та дозволяє інтегрувати творчі форми роботи.

Розроблені на основі цих текстів вправи спрямовані на всебічний розвиток іншомовної комунікативної компетентності: формування аудитивних, лексичних, граматичних, писемних та усномовленнєвих умінь. Група вправ для пісні „Deutschland“ зосереджується на розвитку соціокультурної, лексичної та граматичної компетентностей, поєднуючи аналітичні, дискусійні та творчі завдання. Вправи, укладені за мотивами вірша „Der Herbst steht auf der Leiter“, спрямовані на розвиток лексичної, граматичної та творчо-комунікативної компетентностей через рецептивні, аналітичні, інтерактивні та продуктивні дії.

У процесі розроблення вправ застосовувалися провідні методи сучасної методики: комунікативно-діяльнісний підхід, інтегрований лексико-граматичний підхід, метод емоційного впливу художнього слова, ігрові та інтерактивні методи (LearningApps, Wordwall), а також методи розвитку критичного та творчого мислення. Застосування цих методів дозволило забезпечити поступовість: від первинного сприйняття тексту до його інтерпретації та самостійного продукування висловлювань учнями.

Результати дослідження доводять, що автентичні поетичні та музичні тексти є потужним дидактичним ресурсом, який забезпечує комплексне формування іншомовної комунікативної компетентності. Вірші та пісні створюють умови для природного засвоєння мовного матеріалу, активізують емоційно-чуттєву сферу учнів, сприяють глибшому культурному зануренню, стимулюють їхню мовленнєву активність і підвищують мотивацію до вивчення німецької мови. Отже, застосування художнього автентичного матеріалу слід вважати одним із найбільш продуктивних шляхів дидактизації у сучасній іншомовній освіті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Автентичність. Велика українська енциклопедія.
URL: <https://vue.gov.ua>.
2. Акмеологічна компетентність учителя та її складові. *Journal of Pedagogical Studies*, 2020. Вип. 1. С. 5–20.
3. Барабанова Г. В. Методика навчання професійно-орієнтованого читання у немовному ВНЗ. Київ : ІНК ОС, 2005. 315 с.
4. Бевз О. Комунікативна компетентність як складова професійного становлення вчителя. *Вісник УДПУ*. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/17466/1/Bevz%20О.%20КОМУНІКАТ%20КОМПЕТ.%20Вісник...pdf>.
5. Вовк В. П., Мельничук С. Л. Теоретичний і емпіричний аналіз психологічної компетентності. Хмельницький : ХГПА, 2021.
6. Гапонова С. В. Сучасні методи викладання іноземних мов за рубежом. *Іноземні мови*, 1997. № 4. С. 31.
7. Деркач Ю. Я., Яблонська Р. Р. Пісня як ефективний засіб формування лексичних навиків... *Молодий вчений*, 2021. №10(98). С. 236–239.
8. Державний стандарт базової середньої освіти : Постанова КМУ № 898 від 30.09.2020.
9. Закон України «Про освіту» : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII.
10. Закон України «Про повну загальну середню освіту» : Закон України від 16.01.2020 № 463-IX.
11. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти ред. С. Ю. Ніколаєва. – Київ : Ленвіт, 2003. 261 с.
12. Зміст і використання автентичних текстів у навчанні. URL: <https://pednauk.cusu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/183/145> .
13. Інноваційна педагогіка : електрон. наук. журн., 2020. №21, ч. 2. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2020/21/part_2/4.pdf .

14. Карпенко О. Вивчення іноземної мови через пісню і музику Англійська мова та література, 2004. № 12. С. 2–4.
15. Кушнірчук О. О. Автентичні матеріали як основний засіб навчання іншомовному спілкуванню : електрон. наук. праця. Ужгород : УжНУ, 2016.
URL : <https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/7f73fab7-c1d8-49ce-b15b-b5d206458701/content>
16. Лейко С. В. Поняття «компетенція» та «компетентність». URL: https://kulbabska.com/images/catalog/pdf/students/5_kurs/lejko_s_v.pdf .
17. Логінова І. М. Компетентнісний підхід як чинник особистісного зростання педагога. *Педагогіка і психологія професійної освіти.*, 2011. №3. С. 56–61.
18. Освітні компетентності та результати навчання як категорії оцінювання. *Освіта і педагогіка*, 2020. Вип. 3. С. 45–54.
19. Особливості формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців. URL: <https://repo.knmu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d0e17d52-4478-4cd8-8b74-e7a7c66803f9/content> .
20. Полонська А. Автентичний текст у навчанні іноземних мов. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/714087/1/Polonska_Authentic_Txt_2016.pdf .
21. Смірнова Л. Л. Пісня як засіб залучення майбутніх учителів іноземної мови до іншомовної культури. *Наукові записки*, 2008. Вип. 74. С. 145–149.
22. Смірнова Л. Л. Використання пісенної творчості в навчанні іноземної мови. *Наукові записки*, 2011. Вип. 96(2). С. 422.
23. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми / ред. О. О. Селіванової. – Полтава : Довкілля-К, 2003. 361 с.
24. Фучила О. М. Використання пісень у процесі вивчення англійської мови. *Вісник НУ «Львівська політехніка»*, 2007. №586. С. 42–46.
25. Adam S. L., Stan R. S., Moangă A. S. Authentic Language Teaching Materials... Bulletin UASVM Horticulture, 2011. 68(2). С. 353–356.
26. Al Hachami A. Dissertation. URL: sandbox:/mnt/data/Dissertation_AlHachami.pdf

27. Bauer K., Fischer F. The educational research-practice interface revisited... *Educational Research and Evaluation*, 2007. 13(3). C. 221–236.
28. Bayer G. Musik und Sprache im Lied, 2007. – C. 30.
29. Byram M. Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence. – Clevedon : Multilingual Matters, 1997.
30. Collie J., Slater S. Literature in the Language Classroom. Cambridge : Cambridge University Press, 1987.
31. Council of Europe. Common European Framework of Reference for Languages. Cambridge : Cambridge University Press, 2001.
32. Cummins J. Language, Power and Pedagogy: Bilingual Children in the Crossfire. Clevedon : Multilingual Matters, 2000. 309 c.
33. Dörnyei Z. Motivational Strategies in the Language Classroom. Cambridge : Cambridge University Press, 2001.
34. Enter H. Ausspracheschulung an Liedern und Gedichten im Englischunterricht . *Fremdsprachenunterricht*, 1983.27(10). C. 501–502.
35. Gilmore A. Authentic materials and authenticity in foreign language learning. *Language Teaching*, 2007. 40(2). C. 97–118.
36. Holec H. Autonomy in Foreign Language Learning. – Oxford : Pergamon, 1981.
37. Kramsch C. Culture in foreign language teaching Iranian. *Journal of Language Teaching Research*, 2013. 1(1). C. 57–78.
38. McNaughton K. J. R. Poetry is language at its most distilled and powerful *Journal of Linguistics and Literature Studies*. URL: <https://www.hrpub.org/download/20151231/LLS8-19304980.pdf> .
39. Philology, 2020. URL: <https://journals.oa.edu.ua/Philology/article/view/4328/3975> .
40. Reeves J. Teaching Poetry. Bristol : Heinemann, 1986.
41. Rezai A. A. Poetry in English. Tehran : SMA, 2001.
42. Rogers C. Freedom to Learn. Columbus, OH : Merrill, 1983.

43. Schumann J. H. The Neurobiology of Affect in Language. Oxford : Blackwell, 1997.

44. Stewart M. Language Learning and Competence Frameworks in EFL. London : Routledge, 2002.

45. Strevens A. Teaching English as an International Language. Oxford : Pergamon, 1980.

46. Teaching literature: culture and language, 2013. URL: <https://litere.uvt.ro/publicatii/TBG/pdf/TBG/tbg-10 2013.06121301.pdf#page=205> .

47. Watrowski R. Kulturkunde oder Sprachunterricht? *Informationen Deutsch als Fremdsprache*, 2002. 29(1). C. 50–58.